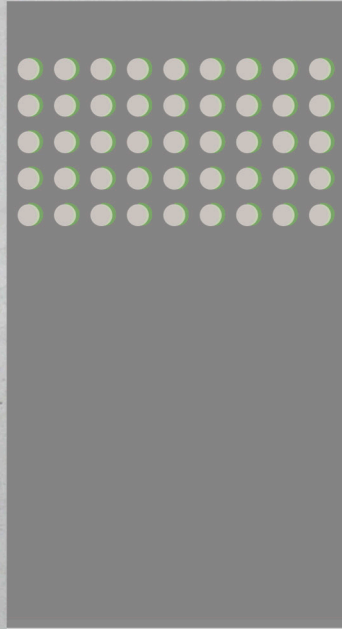

FASTINGS MINDE – HAAKON SHETELIGS PLASS 11

BYGG 10256 / KOMPLEKS 3378

FORVALTNINGSPLAN UIB 2018

INNHOOLD

■ Innhold	3	■ 5.2 Kronologisk endringshistorie	33
■ Godkjenning	5	5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi	40
■ 1 Fastings Minde	6	5.4 Kulturminneverdi eksteriør	42
1.1 Fredningsvedtak	7	Beskrivelse fasader	44
■ 2 Bærende verneverdier	8	Beskrivelse yttertak	50
■ 3 Generelt	10	5.5 Kulturminneverdi interiør	52
3.1 Formål forvaltningsplanen	10	Beskrivelse 1. etasje, vernede områder	54
3.2 Lovgrunnlag	10	Beskrivelse 2. etasje, vernede områder	90
3.3 Kulturminnemyndighet	11	Beskrivelse 3. etasje, vernede områder	106
■ 4 Vernebestemmelser	12	Konstruksjoner generelt	124
4.1 Hva er vedlikehold?	13	5.6 Beskrivelse utomhus	126
4.2 Hva er tiltak?	14	■ 6 Skjema: Vøl og vern	132
4.3 Hvem gjør hva?	15	■ 7 Kart	133
■ 5 Beskrivelse av bygning Fastings Minde	16	■ 8 Kilder	134
5.1 Bygningens historie	18		

GODKJENNING

	DATO
Forvaltningsplan godkjent av UiB	13.03.2018
Revisjon	
<i>Forvaltningsplan er forelagt Riksantikvaren</i>	

1 FASTINGS MINDE

Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, LVP

ADRESSE Haakon Sheteligs plass 11	BYGGEÅR 1790 (1791*), påbygg 1830	GNR/BNR 164 / 364	UiB BYGNINGSNR. 100107	ASKELADDEN ID 175077-1	LVP: KOMPLEKS/BYGNING 3378 / 10256
ARKITEKT Ukjent	VERNEKLASSE 				
EIER UiB					
FORVALTER UiB	** NB! Byggeår i fredningsvedtaket (korrigerte årstall i parentes)**. Korrigerte årstall er brukt ellers i forvaltningsplanen.				
KOMMUNE Bergen					
FYLKE Hordaland					
FORVALTNINGSMYNDIGHET Riksantikvaren					

139839137 164/364

0 5 10 20 Meter

■ Fredet bygning med bygningsnr
□ Berørt eiendom med gnr/bnr

■ = Fastings Minde, fredet bygning

1.1 Fredningsvedtak 18. juni 2014. Forskrift om fredning av kulturhistoriske eiendommer:

- = bygning
- = utomhus

Omfang

Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som konstruksjon, fasadekomposisjon, planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdeler som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder, pipeløp over tak, og detaljer som skilt og dekor m.v.

Fast inventar som skap, ovner m.v. er fredet som del av interiøret.

Formål

Formålet med fredningen av Fastings Minde er å sikre en bygning med stor betydning til UiBs etablering. Formålet er videre å **sikre bygningens kulturhistoriske og arkitekturhistoriske verdi** som tidligere lystgård og senere psykiatrisk sykehus.

Formålet med fredningen er videre å **sikre hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen** så som fasadeløsning, opprinnelige og eldre deler som dører og vinduer, samt materialbruk og overflater. Formål med fredning av interiør er å opprettholde opprinnelige og eldre bygningsdeler, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig fast inventar.

Begrunnelse

Fastings Minde er den eldste bygningen på Nygårdshøyden, midtpartiet er oppført i 1780-årene, sidefløyene er bygget til på 1830-tallet. Bygningen er et fremragende kulturminne fra **den bergenske trearkitekturens store tid** på overgangen mellom 1700- og 1800-tallet.

Bygningen har lang sosialhistorie som **mentalsykehus**, drevet i både privat og kommunal regi, i ca. 100 år før universitetet overtok bygningen. Bygningen og eiendommen har videre **lang universitetshistorie**. Dette innebærer at også deler av ombyggingshistorien er verdifull som **dokumentasjon for bygningens og UiB sin utvikling**. Eiendommen avsto parseller til reguleringsplanen for området omkring 1920-tallet.

2 BÆRENDE VERNEVERDIER

De bærende verneverdiene beskriver kvaliteter ved bygningen som skal ha spesielt fokus i den videre forvaltningen. Nye tiltak skal underordne seg de bærende verneverdiene.

VIKTIG UNIVERSITETSBYGNING

Trevillaen, som er UiBs eldste bygning, ligger som et smykke i det akademiske landskapet. Villaen var hovedbygning på eiendommen som ble utpekt som universitetsområde.

HISTORISK TREVILLA

Som opprinnelig bergensk arkhøyhus med to tilføyde fløyer er Fastings Minde en unik bygning. Huset er svært sårbart for endringer i eksteriør. Tilføyelser vil vanskelig la seg gjennomføre uten å redusere bygningens verdi.

ORIGINALE ROM/ROMSTRUKTUR

Husets opprinnelige struktur er langt på vei intakt med vertikal symmetri i arkhøyhuset og horisontal symmetri i den påbygde villaen. De fleste originale rom i arkhøyhuset har sin opprinnelige form bevart. Arkhøyhusets to stuer er originale rom med spesielt høy opplevelsesverdi. Også i fløyene har flere rom opprinnelig størrelse. Nye planløsninger bør ivareta opprinnelig romstruktur. Husets trapp antas å være den originale. Original er også hele 3. etasje der spesielt loftsrommet mot øst har stor tidsdybde.

ORIGINALE BYGNINGSDELER/DETALJERING

Arkhøyhusets tømmerkasse og pipe fra 1790 er intakt. Deler av kledningen er trolig opprinnelig, både på arkhøyhuset fra 1790 og på fløyene fra 1830. Huset har originale vindu i 3. etasje, flere originale ytterdører, opprinnelige innerdører og trapp. I flere rom gir tak- og veggmateriale inntrykk av å være opprinnelige, men overmalt. Alt dette bidrar til å gi huset stor tidsdybde og opplevelsesverdi. Listverk og dekor rundt tak, pipe og dører i første og andre etasje med usikker datering skaper atmosfære og identitet.

3 GENERELT

3.1 Formålet med Forvaltningsplanen

Forvaltningsplanen er utarbeidet på bakgrunn av Landsverneplan for kunnskapsdepartementet og bestemmelser gitt i kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar» 1. september 2006.

Forvaltningen skal sikre at de kulturhistoriske verdiene som knytter seg til de fredede bygningene blir ivaretatt både på kort og lang sikt.

Forvaltningsplanen er utarbeidet i samsvar med antikvariske prinsipper og inneholder detaljert registrering og dokumentasjon av hver enkelt bygning, samt beskrivelse av forhold som må ivaretas ved rehabilitering og endring.

Forvaltningsplanen beskriver prosedyrer og rutiner for vedlikehold av de enkelte husene, og beskriver ansvarsfordeling og arbeidsfordeling hos eier i alle spørsmål om vedlikehold og tiltak på eiendommen.

Forvaltningsplanen inneholder premisser for vurdering av utviklingsmuligheter og begrensninger for eiendommen og fredede enkeltbygg.

Forvaltningsplanen gir retningslinjer for nødvendig kontakt med rett kulturminnemyndighet.

3.2 Lovgrunnlag

Vernet av Fastings Minde er hjemlet i:

- Kgl. res. «Overordna føresegner om forvaltning av statlege kulturhistoriske eigedomar». 1. september 2006
- Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, fredningsvedtak av 18. juni 2014
- Kulturminneloven § 22 a

3.3 Kulturminnemyndighet

- Planen har gyldighet som **forvaltningsplan** for eiendommen Fastings Minde, Haakon Sheteligs plass 11, Universitetsbiblioteket, som fredet bygning.
- **Riksantikvaren er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i Statens eie som er fredet etter kulturminneloven eller angitt i Landsverneplanen.
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for bygg og anlegg i statens eie som har verneklasse 2, jfr. brev fra Kunnskapsdepartementet av 16.06.2016: *Statens kulturhistoriske eiendommer (SKE) – Landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – VERNEKLASSE 2, utvalg byggverk og utomhusområde til bekreftelse.*
- **Hordaland fylkeskommune er kulturminnemyndighet** for graving i fredede utomhusanlegg som er i statens eie.

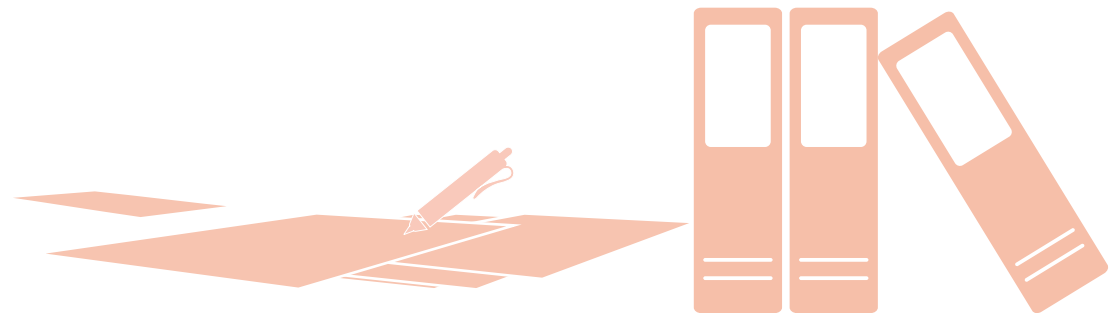
4 VERNEBESTEMMELSER

Den fredete bygningen skal vedlikeholdes og brukes slik at den ikke forfaller. Universitetet i Bergen har, som eier også forvalteransvar.

De særbestemmelser som det er redegjort for i dette dokumentet skal være førende i UiBs (Eiendomsavdelingens) ordinære styringsdokumenter og gjennom ordinære rutiner for forvaltning, drift og vedlikehold.

Det må ikke igangsettes vedlikehold eller tiltak som kan motvirke formålet med vernet. Større endringer/utskiftinger av ikke-vernede elementer i den vernede bygningen defineres derfor som tiltak med tilhørende prosedyre kap 4.3.

Vedlikehold og istandsetting skal skje med materialer og metoder tilpasset anleggenes og bygningenes egenart og arbeidet skal utføres av håndverkere med riktig kompetanse til oppgaven. Arbeider i et vernet bygg må gjøres på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene, men derimot tilfører huset ny kvalitet.

4.1 Hva er vedlikehold?

Med **vedlikehold** menes fornyelse av overflater med samme type materialbruk og farger som eksisterende. Endring eller større utskifting regnes ikke som vedlikehold.

Hovedprinsipp for vedlikehold

Det er bedre å vedlikeholde enn å reparere, og det er bedre å reparere enn å skifte ut.

Ved vedlikehold og eventuell utskifting skal det brukes materialer som tilsvarer opprinnelig materialbruk.

Eksempel på vedlikehold

- **Maling/oljing**
med samme type maling/olje og farge som eksisterende
- **Små reparasjoner av murverk**
med samme type betong, tegl og mørtel
- **Utskifting av enkelttegl**
med tegl av tilsvarende farge, størrelse og overflate
- **Små reparasjonen av taktekke**
med samme materialbruk som eksisterende

4 VERNEBESTEMMELSER

4.2 Hva er tiltak?

Alt arbeid utover vanlig vedlikehold defineres som tiltak. Tiltak skal dispensasjonsbehandles hos Riksantikvaren. Søknad om dispensasjon må inneholde beskrivelse av tiltakets omfang og konsekvenser for bygningen. Tillatelse må foreligge før tiltak kan iverksettes.

Hovedprinsipp innen bygningsvernet

- **Mest mulig** av bygningens ulike deler skal bevares.
- **Skjulte deler** av bygningen (konstruksjoner og bakenforliggende lag) er like viktige å ta vare på som synlige (overflater). Det er et mål å bevare helheten på best mulig måte, ikke bare det visuelle uttrykket.
- **Hvis man må endre**, er det bedre å føye noe til enn å fjerne originale eller gamle deler. Det beste bygningshistoriske «arkivet» er bygningen selv.
- **Endringer skal**, om mulig, være reversible. Når behovene endrer seg, kan de nye elementene fjernes og bygningen vil fremstå slik den var før endring.

Eksempel på tiltak – NB: listen er ikke fullstendig

- **Inngrep i konstruksjon** eller overflate ved f.eks. tilpasning til UU, trekking av nye kabler m.m.
- Montering eller fjerning av **lettvegger**
- Utskifting eller endring av **vinduer og dører** med karmen og listverk
- Rive/skifte ut utvendige eller innvendige **bygningskonstruksjoner**
- Endring av **overflatebehandling** som f.eks. maling av umalte/oljede flater og detaljer, fjerning av eldre malingslag, endring av opprinnelig/eksisterende fargevalg
- Utskifting eller endring av utvendig **kledning, taktekking eller fargevalg**
- Utskifting av **himlingsplater/innvendig kledning**
- **Større endringer/utsiftninger** av **ikke-vernede elementer** i den vernede bygningen
- Montering av **teknisk utstyr, lås og beslag, renner og nedløp**

4.3 Hvem gjør hva?

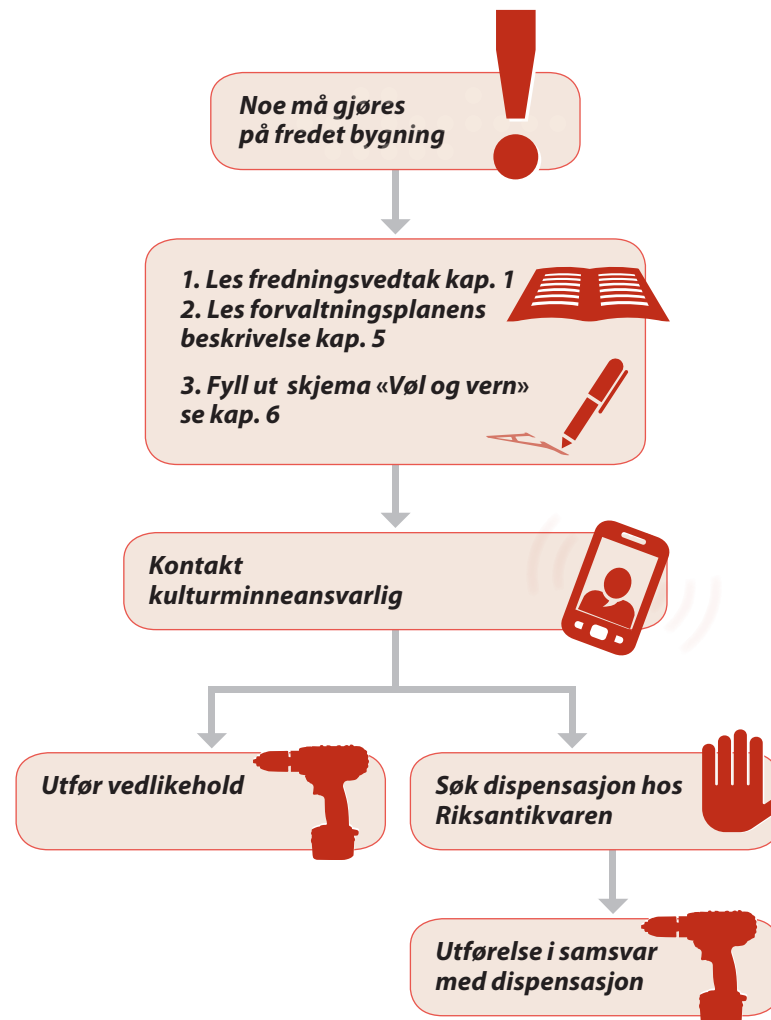
Riksantikvaren er forvaltningsmyndighet for denne fredede bygningen. Før tiltak iverksettes, skal det foreligge tillatelse fra Riksantikvaren.

Eiendomsdirektøren forvalter på vegne av eier, Universitetet i Bergen, denne fredede bygningen. Fagansvar er delegert til **kulturminneansvarlig**.

Kulturminneansvarlig deltar i beslutninger og iverksettelse av strategi for den fredede bygningen sammen med eiendomsdirektør og lederne for Eiendomsavdelingens driftsavdeling og prosjektavdeling. Kulturminneansvarlig har ansvar for kommunikasjon med Riksantikvaren, faglig skjønn knyttet til vernet og søknader om dispensasjon fra fredningsvedtaket.

Driftsavdelingen utøver daglig og/eller periodisk tilsyn med bygningen og kvitterer på inspeksjonslister tilpasset denne fredede bygningen. Driftsavdelingen skal fortløpende og i tråd med FDVU og forvaltningsplanens angivelser, avdekke mangler som utløser vedlikeholdstiltak. Når driftsavdelingen avdekker mangler som utløser behov for tiltak/bygningsmessige endringer utover vanlig vedlikehold, skal kulturminneansvarlig varsles. Dokumentasjon av mangel og forslag til tiltak skal fremlegges i eget skjema «Vøl og vern», kapittel 6.

Prosjektavdelingen er ansvarlig for søknadspliktige tiltak og ansvarlig for igangsetting og gjennomføring av prosjekt i bygningen. Prosjektleder for tiltaket har ansvar for å utarbeide saksdokument som skal være underlag for søknaden til Riksantikvaren om ev dispensasjon fra fredningsvedtaket. Prosjektleder har ved prosjektavslutning ansvar for å oppdatere kap. 5.2 «Kronologisk endringshistorikk» i denne Forvaltningsplanen.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

Fastings Minde

Den eldste bygningen (oppe til venstre) på eiendommen Fastings Minde blir liten i selskap med de nyere naboene. Bergen Sjøfarts- museum, HF-bygget, Sydneshaugen skole og Universitetsbiblioteket. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB, 2011.

Opprinnelig lå villaen i ensom majestet på pynten ut mot Puddefjorden. Foto: Alf Edgar Andresen, UiB 2011

Den hvite villaen som ligger tilbaketrukket og litt inneklemt mellom HF-bygget og Bergen Sjøfartsmuseum, er ikke bare den eldste bygningen på Nygårdshøyden og det eldste huset som UiB i dag benytter til

undervisning og forskning. Fastings Minde er også en av byens eldste villaer. Huset er langt på vei bevart i sin opprinnelige form som påbygget arkivhus.

5 BESKRIVELSE AV BYGNING

5.1 Bygningens historie

Fastings Minde er den eldste bygningen på Nygårds-høyden og en verdifull representant for historisk bergensk trearkitektur. Midtpartiet er oppført 1791, sidefløyene ca. 1830. Huset var hovedbygning på lystgården som ble bygget av Claus Fasting, en av de mest sentrale menn i norsk åndsliv i sin tid. Fra 1865 til 1959 lå Rosenbergs Asyl på Fastings Minde. Eiendommen ble tidlig reservert for universitetsformål, og flere sentrale UiB-bygg er reist rundt hovedbygningen som ble tatt i bruk av UiB i 1967. Fastings Minde er i dag universitetets eldste bygning i bruk.

Eiendommen har fått sitt navn etter den første eieren Claus Fredrik Fasting (1746-1791). Som europeisk orientert forfatter og redaktør, musiker og rådmann var Fasting en av de fremste menn i norsk åndsliv sist på 1700-tallet. Han etablerte lystgården her lengst vest på Sydneshaugen og omtalte den som Øvre Møhlenpris. Dette var opprinnelig en del av gården Vestre Sydnes som i sin tid tilhørte Fastings oldefar, forretningsmannen og industrireiseren Jørgen Thormøhlen.

Claus Fasting fikk kortvarig glede av sitt nye lyststed, han døde allerede 1. juledag i 1791. Da bodde han fremdeles

på Torvet der han leide rom. Huset på øvre Møhlepris var nesten ferdig, det ble påbegynt i mai 1791. Kjøpmann Hans Hansen kjøpte gården som fra da av ble hetende Fastings Minde. Betegnelsen skal første gang være brukt ved Fastings begravelse av kammerherre Friedrich von Hauch.

Gården var stor, strakte seg fra dagens Joachim Frieles gate i sør til Dokkeveien i nord, fra Johanneskirken i øst til terrenget stuper ned mot Møhlenpris i vest. I middelalderen eide kirken dette høyledraget vest for byen. Det ble brukt som felles beiteland og utmark for byens befolkning. Etter reformasjonen overtok kongen alt kirkegodset, men da kongen trengte penger til krigføring, sikret mange velstående seg attraktive eiendommer. Slik ble mange bergenske byborgere gårdeiere i utkanten av bykjernen. Der bygget de vakre sommerhus og hager på lystgårdene. En forpakter besørget vanligvis gårdsdriften.

Da Fasting reiste sitt arkhøyhus med to fulle høyder, ark med loft og en liten kjeller, hadde ingen andre bygget her oppe. Huset ble liggende høyt og fritt med utsikt i alle retninger. I 1791 fikk han tilkjørt 400 lass jord og gjødsel til den skrinne eiendommen, og han engasjerte gartneren Johan C. Techen til å etablere et hageanlegg.

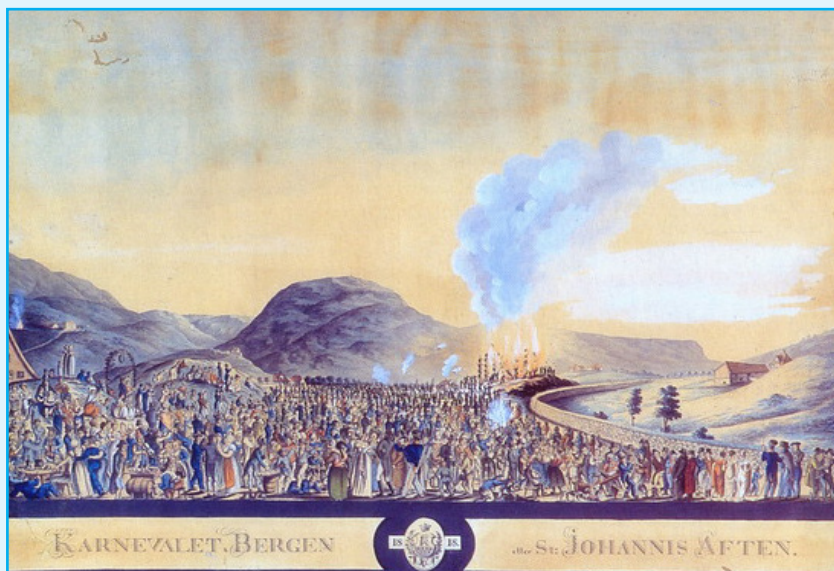
Forfatteren Lyder Sagen (1777-1850), som flere ganger besøkte Fasting på lystgården, forteller at Fasting også plantet alléer. Lindealléen som gikk fra Nygårdsporten bak St. Paul kirke, over haugen og ned Møhlenpriskbak-

ken, blir omtalt som Fastings allé. Alléen fortsatte på en sidevei opp til Fastings Minde. Her står fortsatt fire av de gamle lindetrærne. Rester av Fastings allé står også ved Universitetsbiblioteket og foran Historisk museum.

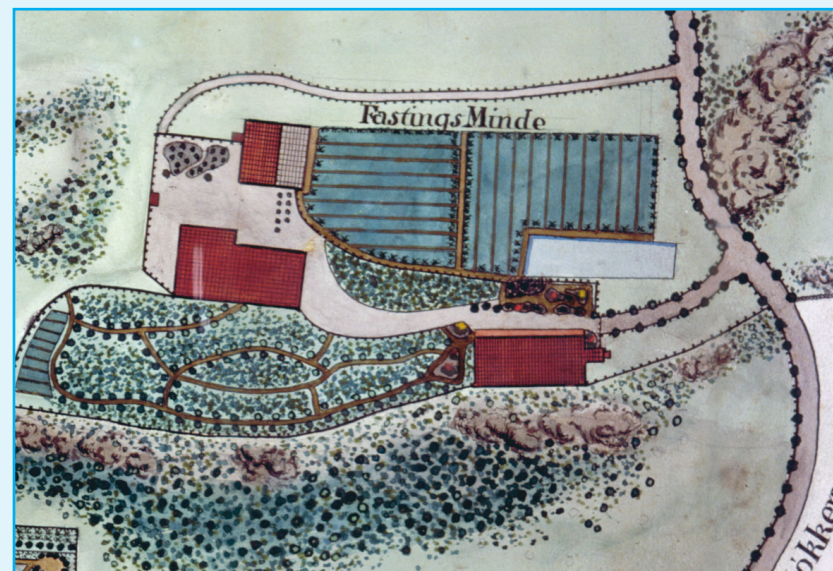
På eiendommen, litt nordøst for det nye huset, lå en klippe som ble sprengt bort da Sydneshaugen skole skulle bygges. På dette berget lå også St. Hans-bålet som samlet byens befolkning til en årlig feiring, en begivenhet som har blitt omtalt som det bergenske karnevalet.

Som lystgård hadde Fastings Minde flere eiere. Etter kjøpmann Hansen overtok Wenche von der Lippe, senere Johan Ernst Mowinckel og overrettsasskfører Hagemann. Fra 1865 ble eiendommen tilholdssted for Rosenbergs Asyl, et mentalsykehus for 50 mannlige pasienter, som ble utvidet flere ganger, til 150 pasienter på det meste.

Lystgården lå fremdeles fritt med grønne marker foran seg i retning byen. Pakterboligen og en løe var plassert nordøst for hovedhuset. Legen og psykiateren Frants Theodor Rosenberg (1817-1878)

Et folkehav deltar på St. Hans-feiring på Sydneshaugen. Husene på Fastings Minde ligger bak det såkalte springgjerdet, steingarden som rammet inn markene. Midt på prospektet av Dreier fra 1818 ser vi bålet som brenner. Til høyre løen på Fastings Minde og bak denne skimter vi høyarkuset.

Kart fra ca 1865 over eiendommen Fastings Minde. Hovedhuset til høyre midt i illustrasjonen. Lengst til høyre ser vi alléen Fasting plantet fra Nygårdsporten, over haugen og ned mot Møhlenpris. Ein sidearm førte opp mot lystgården. Landskapshagen ligger nordom hovedhuset og i flukt med dette. Øst for hagen ligger pakterboligen med løe.

5.1 Bygningens historie

fikk reist flere nye bygninger for asylet nord for hovedhuset, bak pakterboligen. Hvordan hovedhuset ble disponert av doktor Rosenberg og senere av kommunen i asyl-perioden, vet vi ikke. En hellelagt gangvei førte gjennom hagen fra hovedhuset til asylets øvrige bygninger. Ved husene som pasientene bodde i, var det flere skjermede luftegårder, og hele eiendommen, som på folkemunne ble kalt «Tussehagen» («Tussehaugen» i noen kilder) var omringet av et høyt plankegjerd.

I 1880-årene, da byen vokste videre mot vest, ville gjerne kommunen ha hånd om den store eiendommen på Sydneshaugen med tanke på boligbygging. To kommunale reguleringsplaner, en fra 1897 og en fra 1910 viser hvordan hele den store eiendommen bak Johanneskirken kunne bebygges. Begge planene forutsatte at trevillaen skulle bort. Men enken etter doktor Rosenberg var avvisende, hun ønsket ikke å medvirke til en urbanisering av området.

Arvingene etter doktor Rosenberg solgte omsider, få år før det store byggekrakket som stoppet byens byggevirkosomhet for en periode og skapte rom for alternative planer på Sydneshaugen. Byen og universitetet kan takke fru Rosenberg for utsettelsen som trolig snytte byen for et fint boligområde i høyden, men som i stedet gjorde det mulig å etablere et byuniversitet.

Det var banksjef Kristian G. S. Jebsen som fikk kjøpe Fastings Minde i 1896. Han solgte eiendommen videre

til kommunen i 1914 for 375.000 kroner. Kommunen drev asylet til i 1959 da ca 140 pasienter ble overført til Luster sanatorium på Harastølen sammen med forvalter, overpleier, to pleiersker og fire pleiere. Asylbygningene, som lå tett inntil Sydneshaugen skole, ble revet for å gi plass til HF-bygget.

Salget av Fastings Minde til kommunen i 1914 var resultat av målrettet innsats fra Bergens Museum, som jobbet for at det skulle opprettes et universitet i byen. Ønsket var at arealene på Fastings Minde skulle øremerkes for det påtenkte universitetsområdet. Da kommunen planla deler av området til annen bruk, aksjonerte Museet. Det ble laget et opprop til byens borgere som kunngjorde planer om nybygg for historisk museum og for et planlagt matematisk/naturvitenskaplig fakultet. Til dette var det behov for en million kroner. Ved utgangen av 1916 hadde Museet fått mer enn en million fra byens borgere. Året etter vant arkitekt Egill Reimers kommunens «Reguleringskonkurranse om universitet på Fastings Minde».

Han planla en campus i monumental stil med en rekke bygningsblokker som omkranset indre plasser og gårder. Sydneshaugen skole ble bygget etter denne planen med Kaspar Hassel som arkitekt i 1921.

I 1927 var Historisk museum en realitet, oppført ikke bare etter Reimers plan, men her fikk han også tegne nybygget. Både Universitetsbiblioteket og HF-bygget ble

Kart/skisse over Fastings Minde fra 1923. Sydneshaugen skole til høyre, midt i tegningen, ligger til høyre for bygningene til Rosenbergs asyl. Tegningene tilhører Arkivet etter Bygnings sjefen i Bergen

Rosenbergs asyl på Fastings Minde. Foto: Hordaland fylkesarkiv

Rosenbergs asyl på Fastings Minde. Foto: Hordaland fylkesarkiv

Pakterboligen

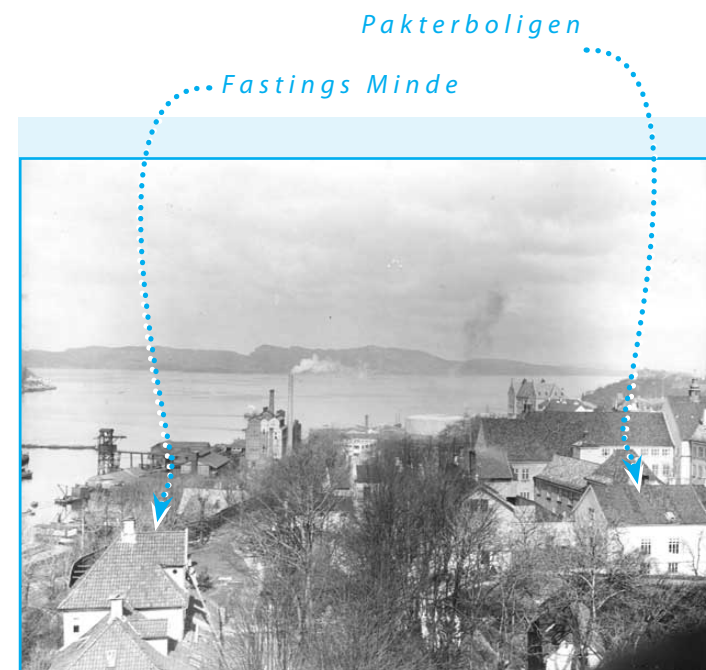
5.1 Bygningens historie

reist i planområdet i 1960-årene, men med en utforming preget av sin tid. Og den hvite trebygningen på Fastings Minde ble ikke revet slik også planen av 1917 la opp til.

Da asylet ble nedlagt og revet, var også hovedbygningen på Fastings Minde i dårlig stand. Forfallet rådde, og universitetet hadde ingen planer om å ta vare på huset. Kunsthistorikeren Alf Bø skrev i Dagbladet i 1975 at det var «professor Robert Kloster og hans støttespillere (som) trodde frem bevaringsplanen for hovedhuset på Fastings Minde». Svært viktige støttespillere var arkitektene Peter Helland-Hanssen og Sverre Lied som planla det kommende HF-bygget. De så verdien i det gamle 1700-tallshuset og flyttet nybygget litt mot nord for å gjøre det mulig å bevare villaen. Arkitektene fikk gehør for å la restaurering av det gamle hovedhuset bli innlemmet i planene for HF-bygget som ble liggende delvis inne i Fastings landskapshage.

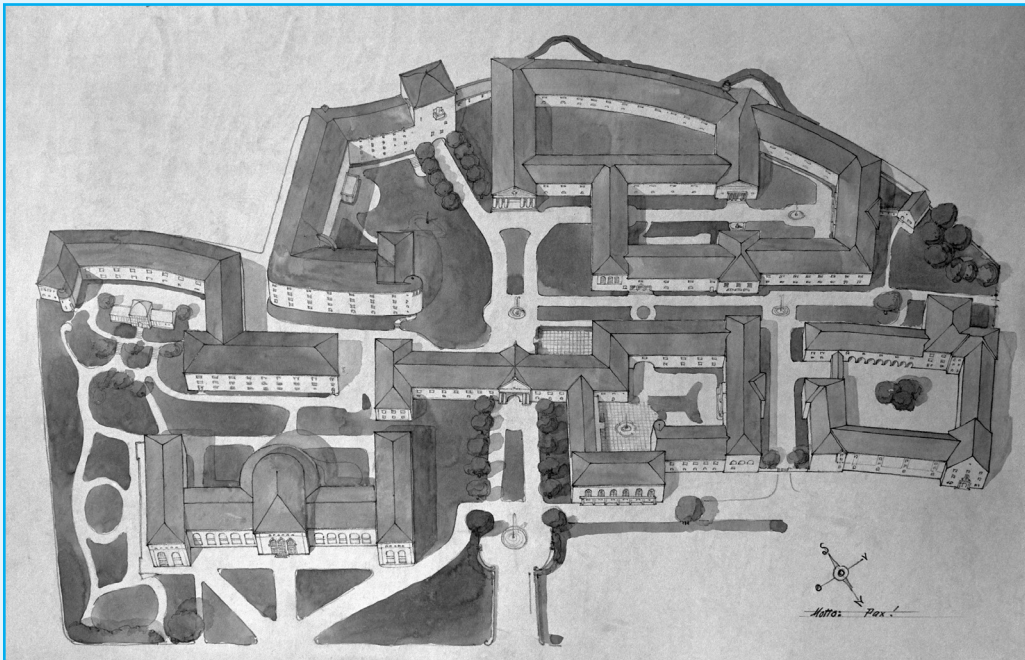
Claus Fastings arkhøyhus var høyt og smalt, nesten kvadratisk, 8 x 7 meter, og det lå som et tårn øverst på høyden. Her var et stort og to små rom i første og annen etasje, trapp opp til arken mot øst som har vindu i tre retninger. Bak arken ligger to loftsrom med takvindu mot vest. Fra arken er det en luke opp til et loft med vindu i fasade mot øst. Under arkhøyhusets vestre halvdel er det kjeller med kalket gråsteinsmur. Kjelleren har innvendig trapp ned fra et rom i tilbygget fløy mot nord.

Arkhøyhusets originale pipe er intakt. De to fløyene har ingen kjeller, men fikk mindre påbygg eller skuter i begge ender. Skutene mot sør ble fjernet under restaureringen på 1960-tallet. Da forsvant også svalgangen som løp langs hele østfasaden. Her var taket trukket frem og støttet opp med til sammen fjorten stolper. I teglsteinstaket over svalgangen var det tre store og et mindre vindu. Huset har fått nye vindu i alle rom bortsett fra i arken som har de originale; to rektangulære med løfteåpning og to runde vindu. Vinduet i det øverste loftet antas også å være originalt. Inne er romløsningen langt på vei uendret fra påbyggingen rundt 1830. Alle overflater er fornyet. Huset har to originale trapper, mange originale dører med dekorert omramming og noe originalt listverk i tak. Mange originale bygningsdeler er trolig skjult under nyere lag.

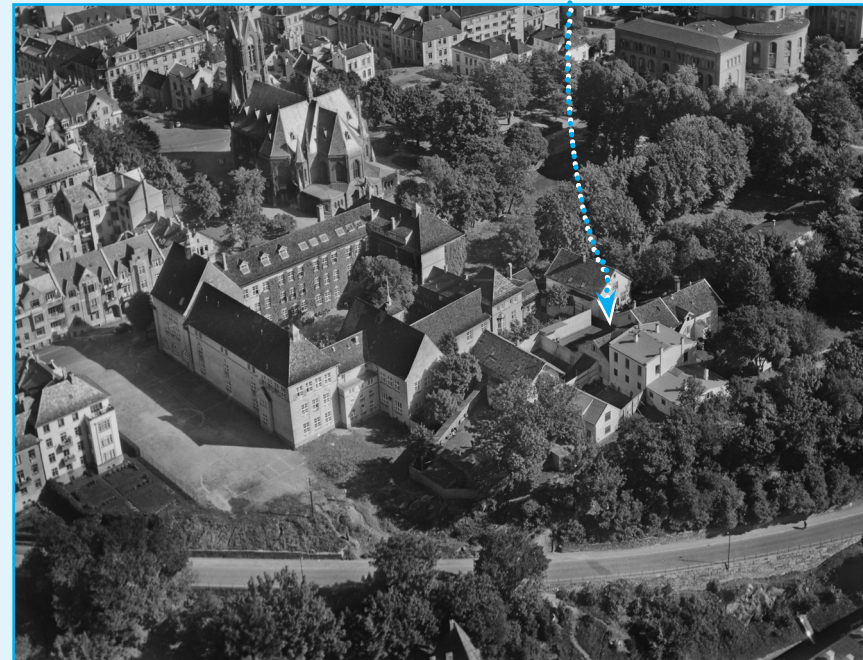
Oversikt over Fastings Minde mot Dragefjellet.
Vi ser Sydneshaugen skole til høyre og pakterboligen ved Fastings Minde foran denne.

Foto: Ralph L. Wilson 1924, Universitetsbiblioteket

Perspektivtegning av Egill Reimers fra 1917 som viser hans forslag til universitetsanlegg på Fasting's Minde. Campusområdet skulle ha hovedinngang fra enden av Olav Kyrres gate, lystgården til Claus Fasting skulle rives. Sydneshaugen skole og Historisk museum ble bygget i pakt med planens intensjon og monumentale stil.

Den videre utbyggingen i området er preget av senere planleggingsideal og arkitektonisk mote. Bergens museums fotosamling.

Fasting's Minde. Asylbygningene ligger i en klynge til høyre for Sydneshaugen skole. Hovedbygningen skimtes i høyre billedkant. Foto: Widerøes flyveselskap 1958

Fastings Minde med skut og svalgang før restaureringen på 1960-tallet. Utlånt fra Hordaland fylkesarkiv.

Bilde fra før 1965 som viser svalgangen foran østfasaden. Gesims, kledning og hjørnepilastre antas å være originale fra 1830. Svalgangen med overlys og søyler i front ble fjernet under restaureringen i ca. 1965. Fotograf ukjent, Universitetsmuseet i Bergen

Fasade mot vest ca. 1920. Foto: Olai Schumann Olsen, Universitetsbiblioteket i Bergen

Fasade mot vest, tatt før arbeidet med tomt for Bergens sjøfartsmuseum (1962) er påbegynt. Foto: Gustad Brosing, Universitetsbiblioteket i Bergen

Fasade mot vest 1958 viser deler av utskutt tomt til Bergens sjøfartsmuseum. Foto: Gustav Brosing, Universitetsbiblioteket i Bergen

Fasade mot vest, 2016. Foto: EIA

Alle foto: **Gustav Brosing ca. 1960. Universitetsbiblioteket i Bergen**

Østfasaden med svalgang.

De store trærne foran forteller at dette er en gammel hage.

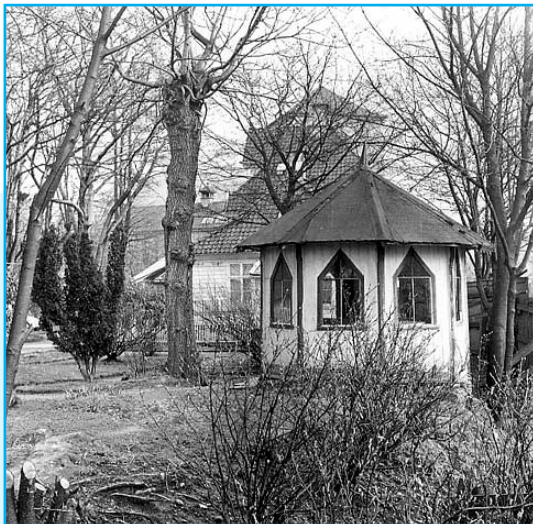
Utsikt til villaens utedo og tårnet på Historisk museum.

Fasade mot øst og nord, 1962. Asylet er nedlagt, hovedbygningen står ubrukt.

Mot øst og nord før restaureringen.

Lysthus i hagen nord for hovedbygningen.

Plankegjerde langs gangvei mot pasientavdelingen.

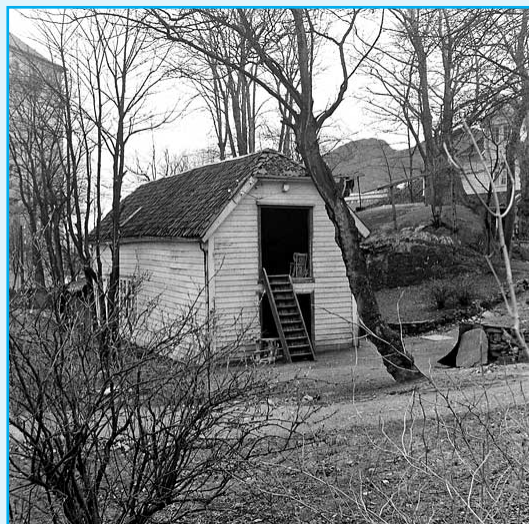

Hagen mot øst og nord før restaureringen.

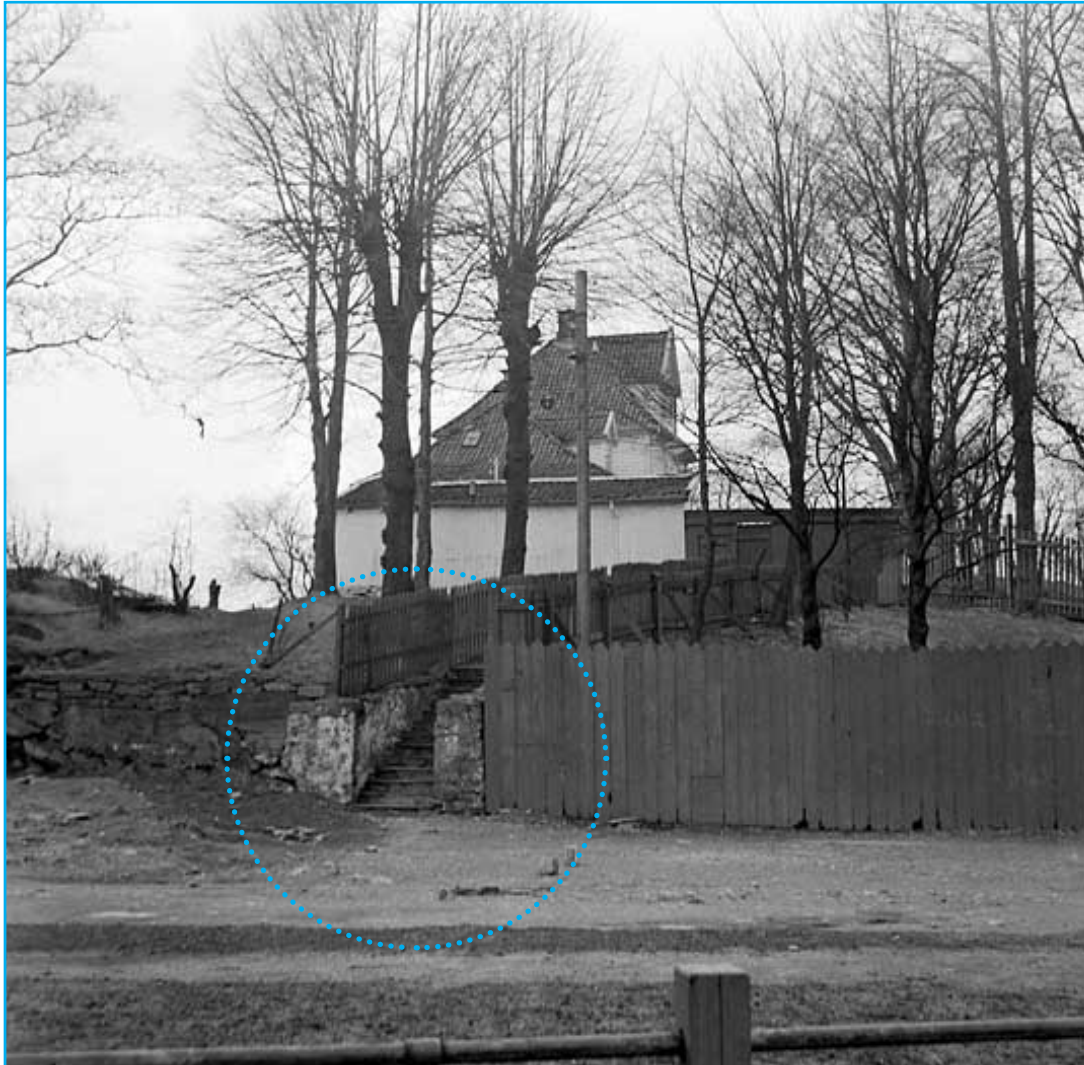
Pakterboligen

Uthus øst og nord for hovedbygningen. Lengst unna på bildet til venstre ser vi pakterboligen på Fastings Minde.

Plankegjerde som omringer eiendommen.

Fastings Minde sett fra sør. Dette var husets hovedinngang før Bergen sjøfartsmuseum ble nærmeste nabo. Lindealléen som førte ned Møhlenprisbakken hadde en sidearm opp til lystgården. Foto: Gustav Brosing 1950-1965, Universitetsbiblioteket i Bergen

En oppmåling av
FASTINGS MINDE

Utført i tiden juli-desember 1944.
 av
 BJØRN NEDBERG og REIDAR SCHEI

Beskrivelse:

Det opprinnelige hus er det høye midtparti (bygget ca 1780-90). Det har valmet sperretak med utvendige subord, lekter og pannesten. Arkoppbygget er av panelt stenderverk, mens alle de øvrige yttervegger er tømret - 9 cm - med utvendig spanel på opplengere. Konstruksjonen i etasjeskillerne er bare tilgjengelig i første etasje over kjeller hvor det er enkle planker på bjelker. Kjellermuren er av gråsten, murt i kalkmørtel.

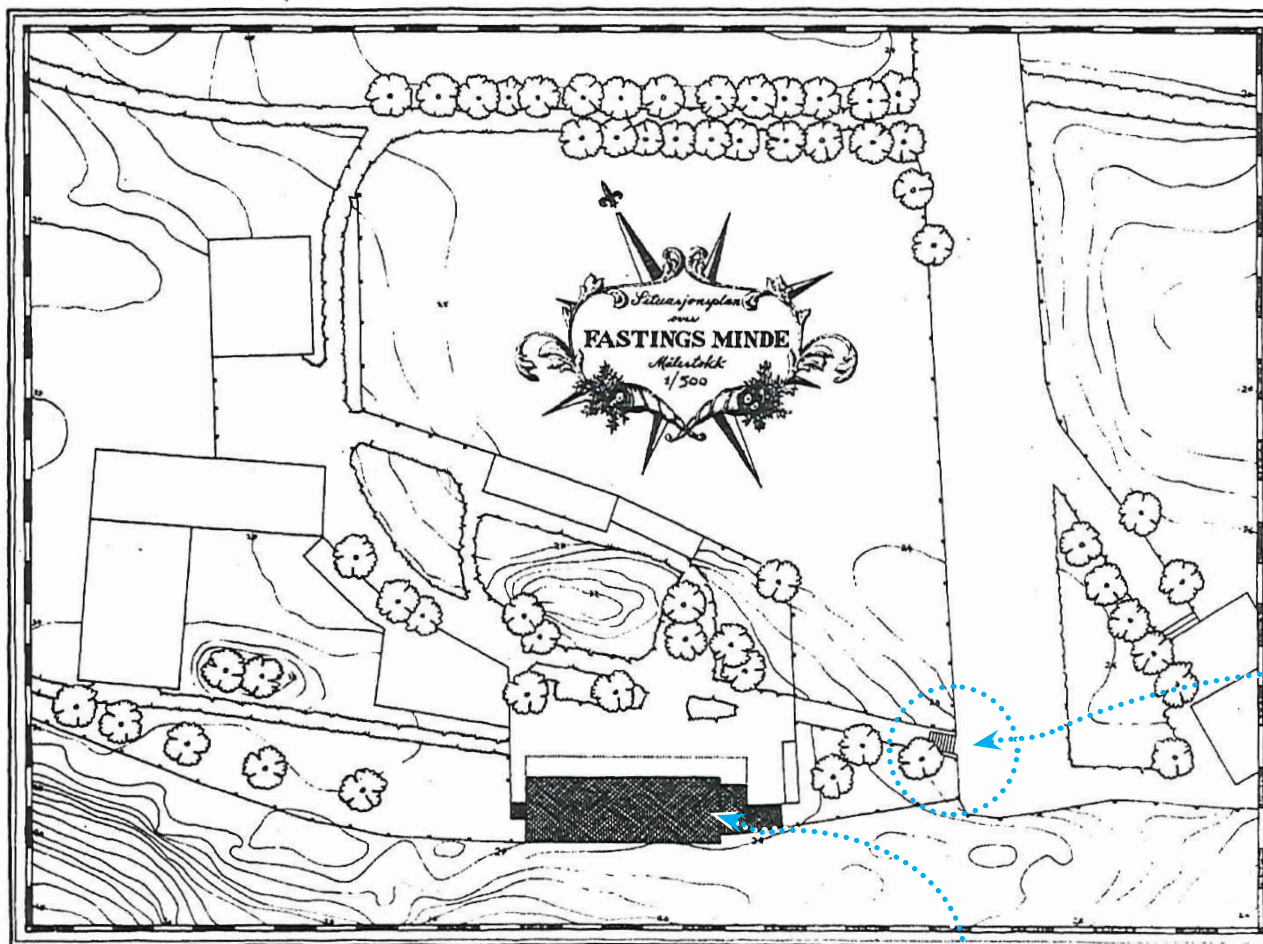
Fløyene som er bygget senere, (ca 1818 - 25), har konstruksjoner som i midtpartiet.

Filbyggene i nord og syd er av panelt stenderverk.

Situasjonsplanen er utarbeidet etter et kart ved Bergens Oppmålingsvesen. Alle de øvrige tegninger er laget etter målskisser som er tegnet på stedet. Snitt og fasader er nivelert.

JS

Situasjonsplan Fastings Minde 1944, Bjørn Nedberg og Reidar Schei.

Inngang-
se sirkel
på foto,
forrige
side

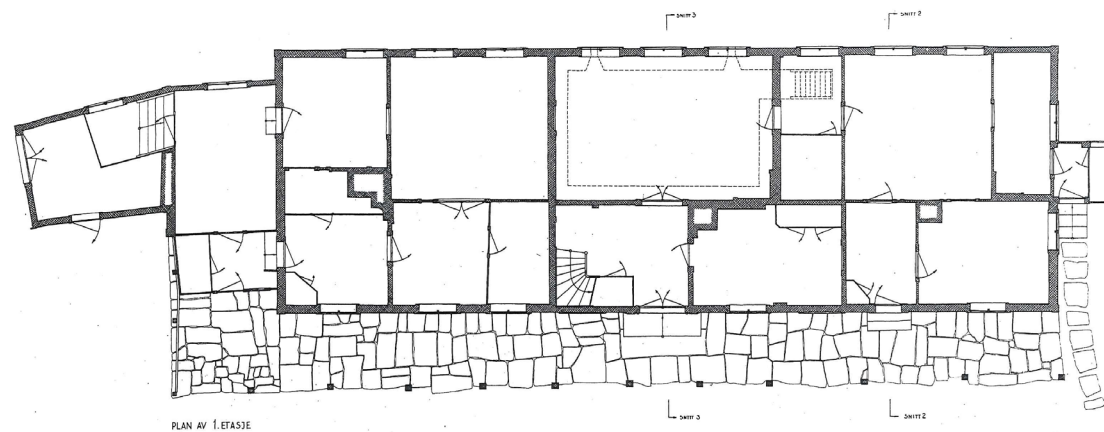
Fastings Minde

Situasjonsplan Fastings Minde 1944, Bjørn Nedberg og Reidar Schei.

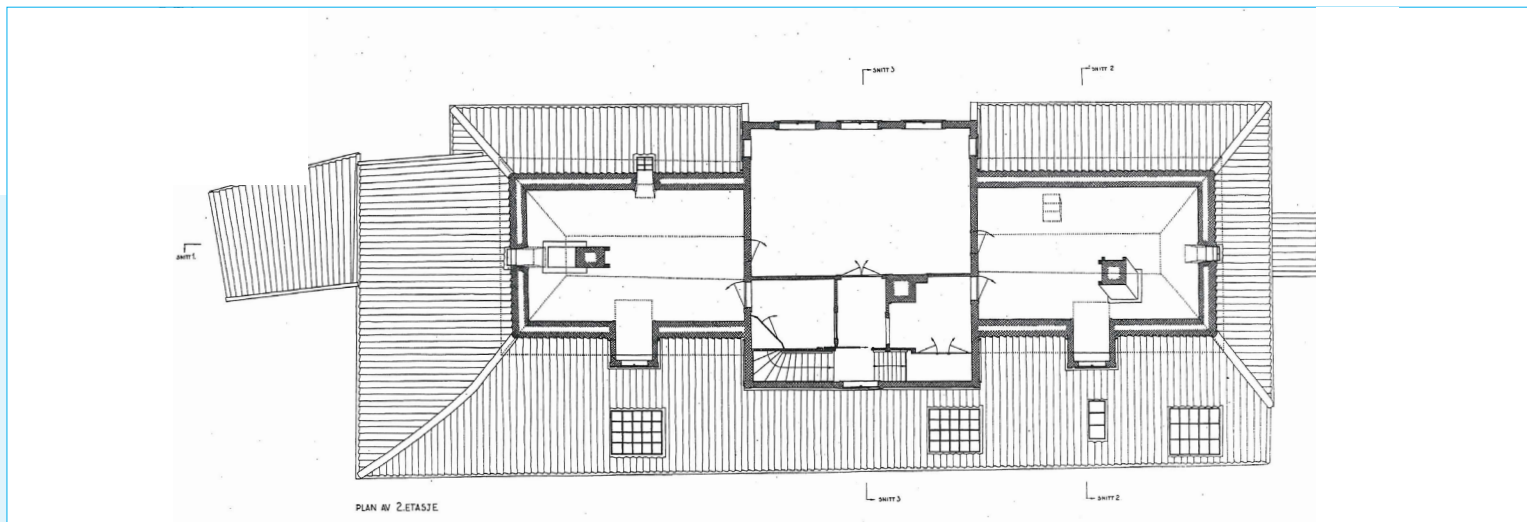
Oppmålingstegninger av Fastings Minde
fra 1944 utført av Bjørn Nedberg og
Reidar Schei

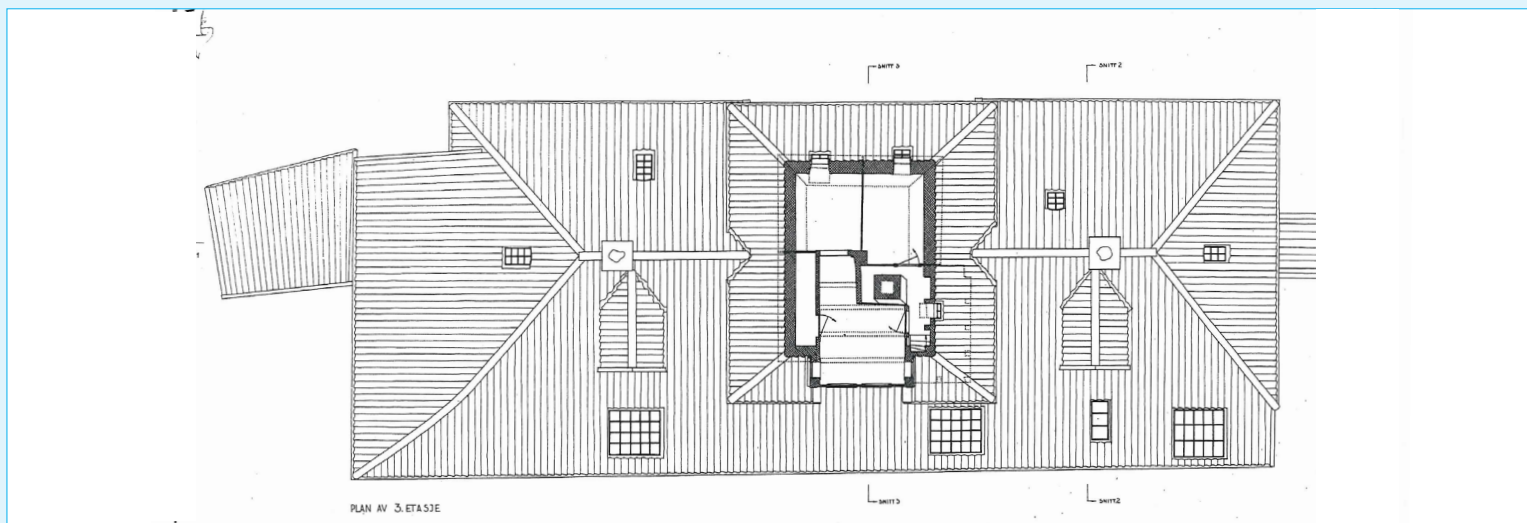
Tegning av fasade mot øst viser at svalgangen med store overlys fremdeles eksisterte i 1944. Villaen hadde en liten skut mot nord og to skuter mot sør.

Tegning av 1. etasje i arkhøyhuset med fløyer, skuter og hellelagt gårdsplass.

Tegning av 2. etasje i arkhøhuset med fløyer og svalgang med overlys i takflaten.

Tegning av 3. etasje i arkhøhuset og taklandskap.

Snittegning av arkhøyhuset med fløyer, sett fra vest.

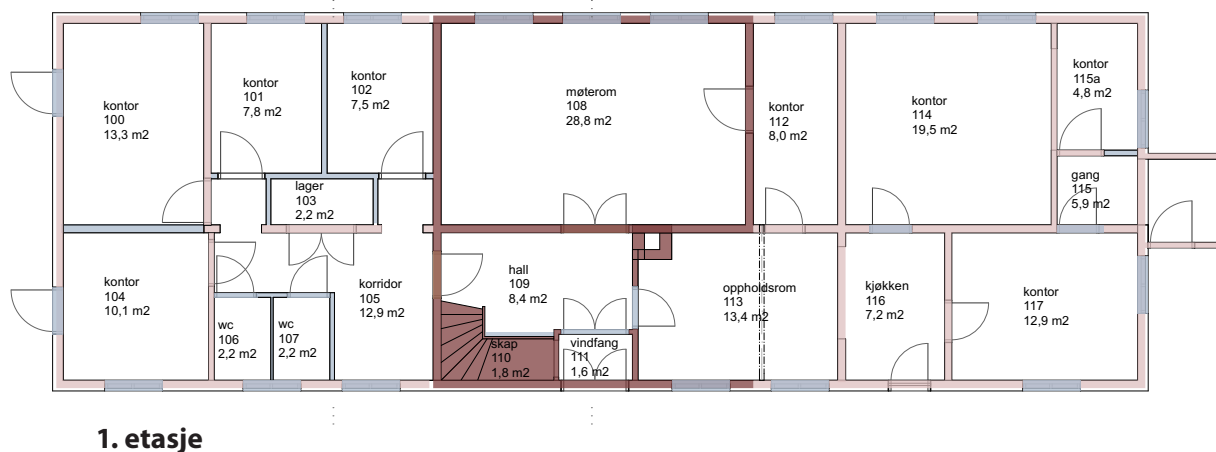
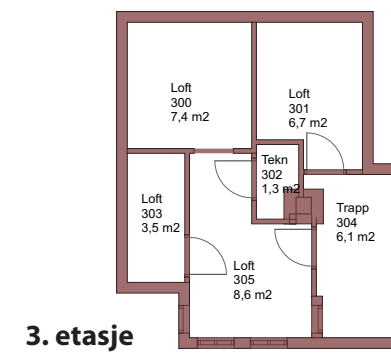
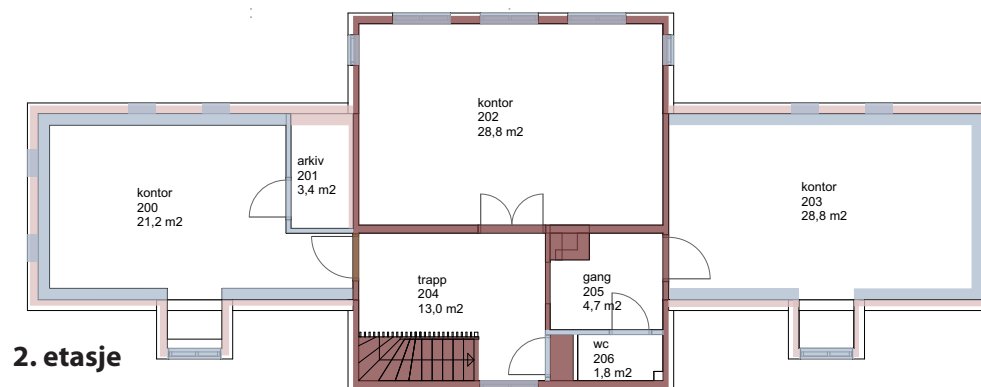
5.2 Kronologisk endringshistorie

Bygningsdeler antatt fra oppføring i **ca. 1790**

Bygningsdeler antatt fra **1800-tallet**

Bygningsdeler fra **moderne tid**

Størst kultur- og arkitekturhistorisk beveringsverdi

To hovedfaser: Fastings Minde ble oppført i ca. 1790, og er siden bygget på og om i flere omganger. Den mørke brunfargen på illustrasjonen under markerer den eldste delen av bygningen – Claus Fastings opprinnelige ark høyhus. Den rosa fargen viser sidefløyene, som ble føyet til ca. 1830. Den blållilla fargen markerer senere mindre endringer.

5.2 Kronologisk endringshistorie

Fastings Minde

Prospekt fra 1824 av Johan F. L. Dreier.

1780-årene

Mot slutten av 1780-årene:
Claus Fredrik Fasting
(1746-1791)
overtar eiendommen
Øvre Møhlenpris.
Eiendommen er delt fra
Jørgen Thormøhlens
Vestre Sydnes. Adressen er
Møhlenprisbakken 1.

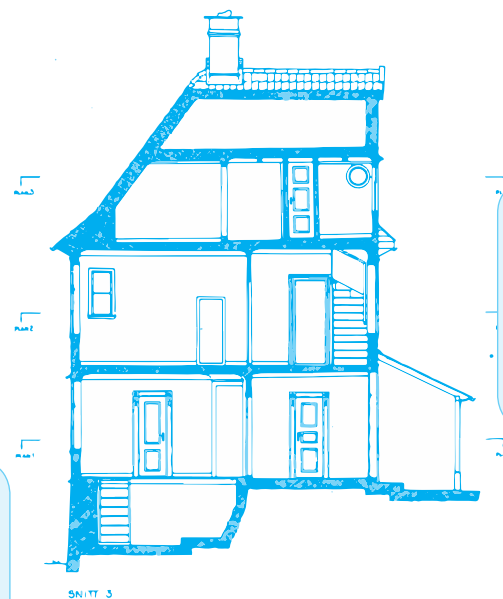
1791

Fasting får reist et to etasjers arkhøyhus som måler 8 x 7 meter på lystgården og etablerer et **hageanlegg**. Han bestiller løkplanter fra Hamburg.

Claus Fredrik Fasting dør 25. desember.

Kjøpmann Hans Hansen overtar eiendommen og **døper** denne **Fastings Minde**.

Hansen fortsetter «**forskjønnelsen**» av eiendommen.

1818

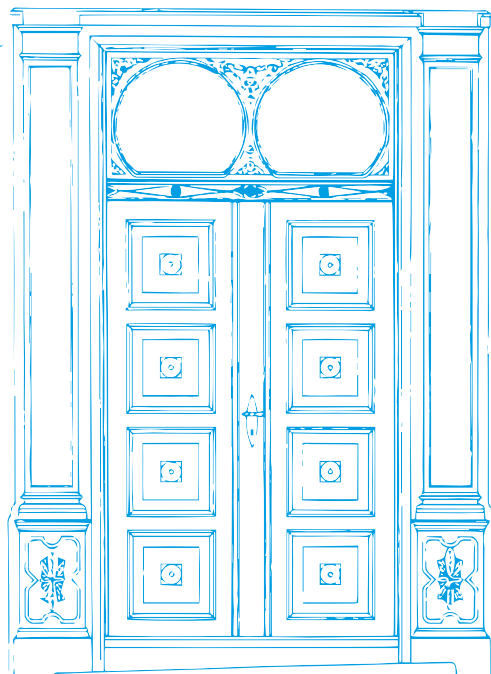
Et Dreier-prospekt fra dette året viser at eiendommen er **inngjerdet av en lav mur av naturstein** som trolig har **torvtak**.

1825

Wenche von der Lippe blir eier. Et maleri av J. C. Dahl fra året før viser bygningen uten fløyer.

5.2 Kronologisk endringshistorie

Husets utsmykkede hovedinngangsdør er trolig original fra 1790 eller 1830.

Opptegning: Bjørn Nedberg og Reidar Schei, 1944

1848

Johan Ernst Mowinckel overtar Fastings Minde. Et kart som er datert dette året viser hovedbygningen med fløyer.

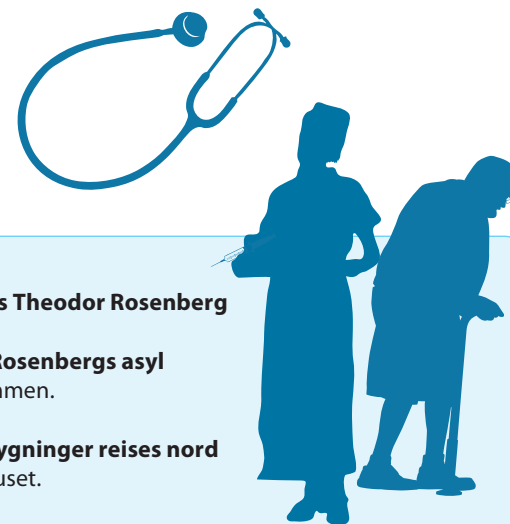
Det er nå også bygget **driftsbygning og hus til forpak-teren nord for hovedhuset.**

Mowinckel selger senere til **overrettssakfører Hagemann.** Han er den siste som bruker Fastings Minde som lyststed.

1865

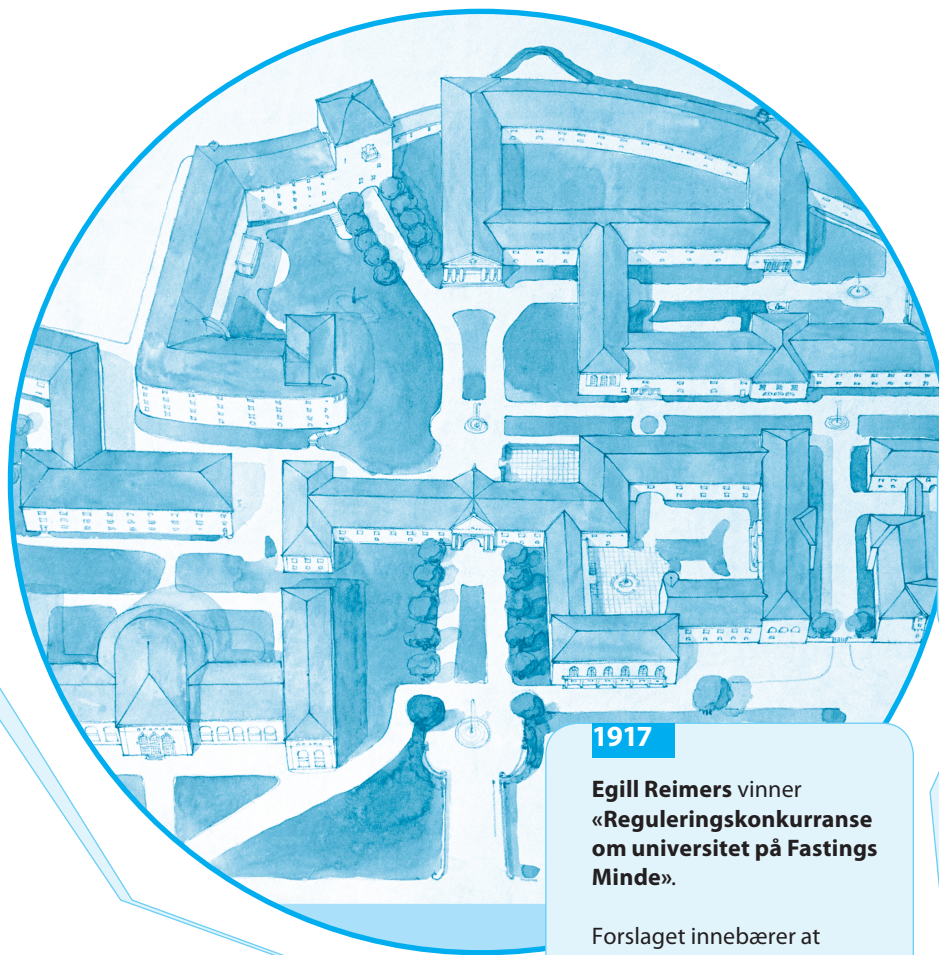
Lege Frants Theodor Rosenberg (1817-1878) **etablerer Rosenbergs asyl** på eiendommen.

Flere **nye bygninger reises nord** for hovedhuset.

1878

Rosenbergs arvinger overtar asylet.

1914

Jebsen selger Rosenbergs asyl til **Bergen kommune** for **kroner 375.000**.

Kommunen overtar driften av asylet som har ca **150 pasienter**.

Den store eiendommen **skal reserveres** for den planlagte **universitetsutbyggingen**.

1896

Overrettssakfører og banksjef **Kristian G. S. Jebsen** kjøper eiendommen med asylet.

1921

Sydneshaugen skole (arkitekt Kaspar Hassel) står ferdig øst for asylbygningene.

1917

Egill Reimers vinner «Reguleringskonkurranse om universitet på Fastings Minde».

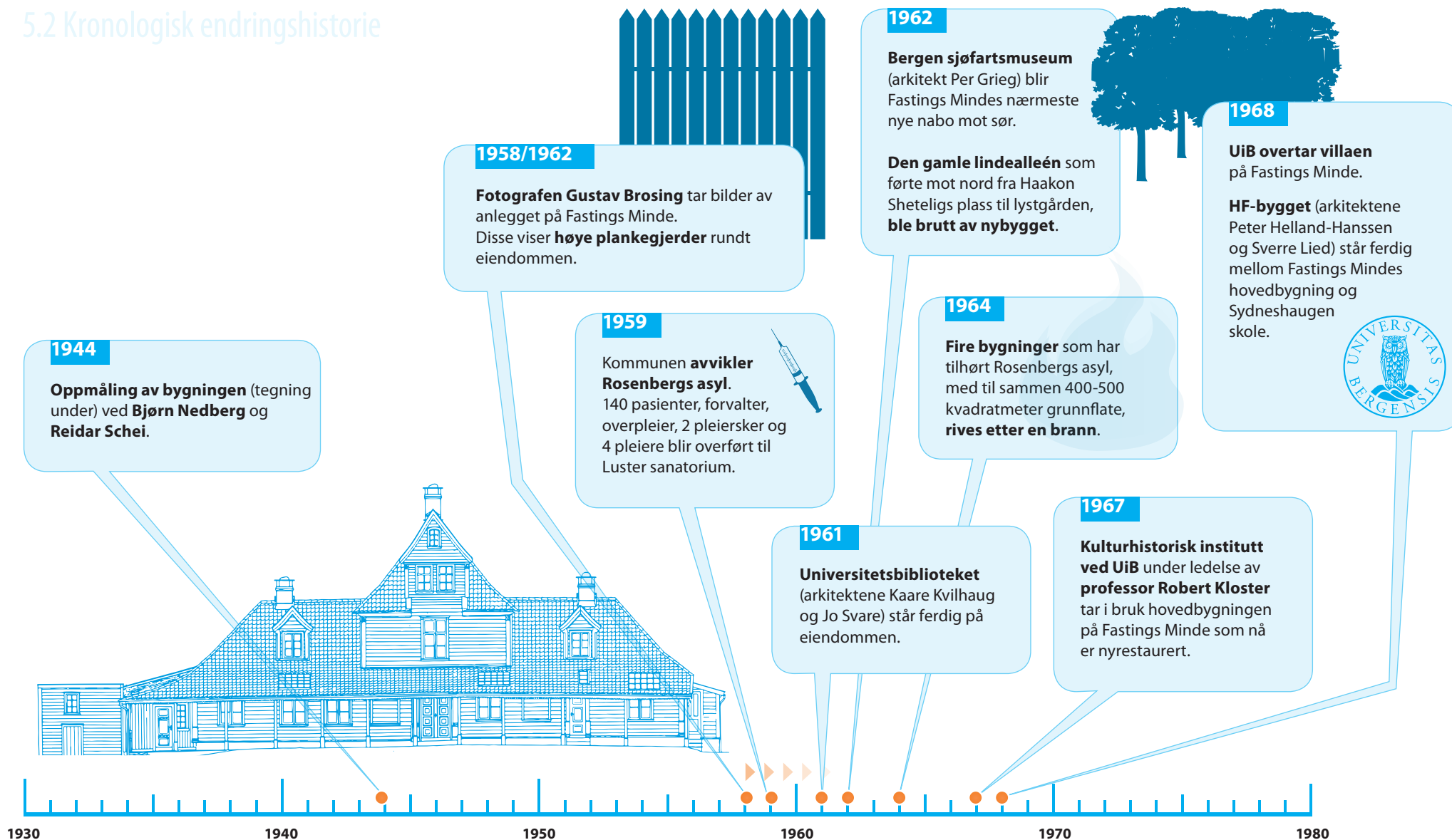
Forslaget innebærer at **hovedbygningen skal rives**.

1927

Historisk museum (arkitekt Egill Reimers) står ferdig sør for hovedbygningen.

5.2 Kronologisk endringshistorie

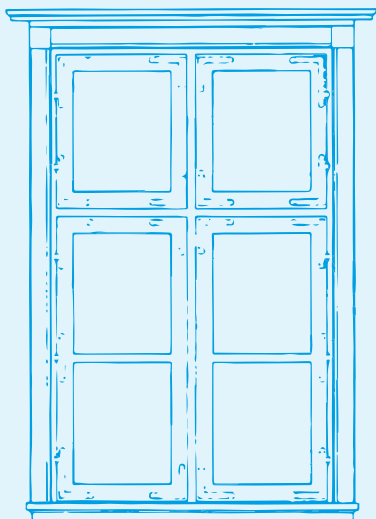

1984

Det medisinske fakultet får administrasjonskontor på Fastings Minde.

Villaen får nye vindu i 1. og 2. etasje.

2002

Takstein blir skiftet ut.

1984/2010

Enkelte hjørnebord/kledningsbord blir byttet ut, mest i vegg mot øst.

Bepantningen utomhus nord for villaen endres. Store busker tett inntil HF-bygget fjernes, hagen blir åpnere og får ny belysning. Historiske stauder plantes i bedd langs villaens vegg mot øst.

Endring fremtid

● = år med tekstblokker

● = år med tekst på forrige eller neste side

Plass til
ny endringshistorikk

Fyll på!

5.3 Kultur- og arkitekturhistorisk verdi

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Den frittliggende trevillaen øverst på Sydneshaugen ligger i dag tilbaketrukket, men sentralt plassert i universitetsområdet bak Universitetsbiblioteket, mellom HF-bygget og Bergens sjøfartsmuseum. Fastings Minde er Nygårdshøydens eldste bygning. Huset skiller seg ut i bebyggelsen på Sydneshaugen, har stor byhistorisk betydning og høy opplevelsesverdi. Som UiBs eldste bygning i bruk og hovedbygning på den eiendommen som gjorde det mulig for Bergens Museum å etablere et byuniversitet, har Fastings Minde svært høy universitetshistorisk verdi.

Arkhøyet med fløyer har stor arkitekturhistorisk verdi som representant for typisk bergensk trearkitektur rundt år 1800. Trevillaen har høy kulturhistorisk verdi som bergensk lystgård bygget av kulturpersonligheten og rådmannen Claus Fasting. Fastings Minde har dessuten sosialhistorisk verdi som bygning tilhørende et av byens mentalsykehus i nesten hundre år.

Fastings Minde fotografert i 1970, etter restaureringen. Nå har villaen fått ny tilkomst fra øst, forbi det nye HF-bygget. Foto: Ukjent

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Originalt vindu. Foto: EIA

Originale bi-inngangsdører

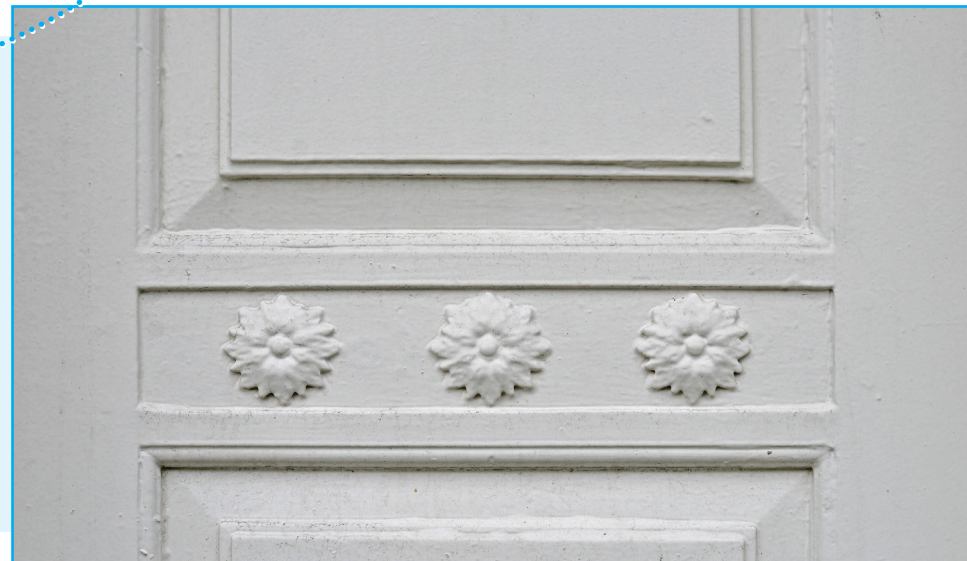
Trevillaens midtparti er et arkhøyhus fra 1791 med opprinnelig form. Denne delen av huset har originale vinduer i høyarkens 3. etasje og loft, trolig noe original kledning, originale kasser under gesims og opprinnelig dekor på hjørnelister. Utsmykket, gammel hovedinngangsdør har antatt originalt overlys fra 1790 og tilpasset ny dør fra ca. 1830. Sokkel på opprinnelige pilastre ved hoveddør er skiftet ut p.g.a. råte, dekor på pilastre er muligens original. De to fløyene har taklandskap med arker og fasade fra 1830 som langt på vei er intakt. Også på fløyene finnes trolig deler av original ytterkledning.

Fløyene har originale kasser under gesims og kopierte pilastre i hjørnene. Dekor på pilastre kan være original. Her er to originale bi-inngangsdører.

Alle vindu i 1. og 2. etasje ble skiftet i 1984. Tekst, tegninger og fotografier viser at det ved ombygginger/restaurasjoner er forsøkt å kopiere originale bygningsdeler. Den mest vesentlige fasadeendringen skjedde under rehabilitering i 1965 da svalgangen langs hele østveggen ble fjernet. To tilbygg mot sør er også tatt bort. Huset har fått delvis nytt teglpannetak.

Originale vinduer

Detalj av original biinngangsdør. Foto: EIA

Midpartiet på trevillaen er husets mest unike del. Dette var opprinnelig et arkhøyhus med en grunnflate på 7X8 meter, oppført med laftekonstruksjoner og kledd med liggende panel. De to sidefløyene ble tilføyd ca. 1830 da nye eiere ville ha et større hus.

Arkøyhuset er en hustype som ble populær i Bergen i siste halvdel av 1700-tallet. Bemidlede bergensere bygget arkhøyhus som både bolig- og forretningshus. Eldre hus ble også bygget på i høyden for å følge moten og fremstå som tidsriktige. I 1994 var kun 15-20 arkhøyhus bevart. Ytterst få av disse har sine opprinnelige omgivelser bevart som ved Fastings Minde.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader generelt

SÅRBARHET

Fasade mot vest. Foto: EIA

Fasade mot sør. Foto: EIA

Fasadene fremstår som helhetlige og godt bevart. Byggets volum er omtrent som det var på 1830-tallet. Hovedinngangsdør og to bidører er trolig originale, plassering, størrelse og uttrykk til dører og vinduer er ikke betydelig endret i nyere tid.

Samtlige vinduer i 1. og 2. etasje er skiftet ut på 80-tallet. Bilder fra 1958 viser at de nye vinduene er kopier av de opprinnelige.

I toppen av arkhøhuset er 5 vinduer bevart, trolig helt tilbake fra 1791. Vinduet øverst i arkspissen, også kalt øyet, er karakteristisk for arkhøhuset som typologi. I Fastings Minde er dette tidstypisk utformet med myke former. To av de originale vinduene er runde og også karakteristiske for fasadens fremtoning.

Fasaden mot vest fremstår som uendret med noe skiftet kledning.

Fasade mot øst. Foto: EIA

Fasade mot nord. Foto: EIA

Fasaden mot øst har gjennomgått flest endringer i byggets historie. I dag fremstår den som helhetlig og flott, mer dekorert enn de andre. I denne fasaden er også originale vinduer og ytterdør. Fasaden mot sør er nylig renovert og har nye dører, nye lister rundt dør og en stor del ny kledning. All nyere kledning er uhøvlet, eldre er høvlet og med bredere formater.

Fasaden mot nord fremstår som uendret med enkelt detaljert vindfang.

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader, yttervegg og sokkel

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Original sokkel i kalket gråsteinsmur. Reparert med nyere mørtel/sement. Setninger rundt hjørnet mot nord-vest, reparert noe i nyere tid.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegg konstruksjon	Original laftekonstruksjon med spikerslag.	
Yttervegg, utvendig overflate	Liggende, malt trekledning. Trolig er all kledning skiftet siden 1790, med muligheter for at det noen steder kan være igjen rester av originale bord. Eldre bord er opptil 35-36 mm tykke, brede og varierende breddeformater. Eldre bord med tykke malingslag. Nyere bord hovedsaklig nederst på vegger (de 4 – 5 nederste bordene i frontfasade). All nyere kledning er uhøvlet og stikker seg frem med sitt grove, moderne utseende, sammenliknet med den eldre, høvlede og bredere typen.	
Dekorelementer i fasade	Pilastermotiv på byggets hjørner med listverk og dekorelement i topp – et rute motiv som er gjennomgående dekorelement i fasadene og de originale vinduene, med varierende detaljering i utskjæringer. Et likt rutemotiv kan også finnes på vindu på sjøboden til Det Hanseatiske Museum. Dører er markert med listverk med søylemotiv. Rundt sekundærdørene er dette forenklet og uten øvrig ornamentikk. Listverket rundt hovedinngangsdøren er mer forseggjort med utskjæringer, mer artikulert søylemotiv og detaljer. Listverk rundt dører og ved hjørnepilastre er delvis skiftet ut og kopiert.	
Yttervegg, innvendige overflater	Stort sett nyere overflater med moderne maling og materialer. I første etasje stort sett malt tapet på strie/papp, utlektet fra tømmervegg. Se rombeskrivelse.	

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gesims	I hovedfasaden mot øst er gesimsen forseggjort dekorert med listverk som trappes ned mot yttervegg. Mot vest er gesimsen betydelig enklere utformet. Gesimsen antas å være original fra 1790 og 1830.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vinduer generelt	På fotografi fra 60-tallet ser vinduene i 1. etasje ut til å være krysspostvinduer. Disse ble skiftet i 1984 med kopier. Sør for hovedinngangsdøren er et tilsynelatende blendet vindu. Dette vinduet har rolig aldri eksistert, da den originale trappen er plassert her, men er kun listverk for å få fasaden til å fremstå som symmetrisk. Vindu nr 2. nord for hovedinngangsdøren er trolig nyere, muligens i forbindelse med vindusrestaureringen på 80-tallet. Dette vinduet vises ikke på oppmålings-tegningene fra 1944, der vises derimot en tilsvarende innramming på fasaden som nord for hovedinngangsdøren.	
Vinduer originale	5 originale vinduer i øverste ark og på loft. To rektangulære vinduer med skyvefelt, 6-delt med treramme. To runde vinduer på sidene av arken. Fastfelt uten sprosser. Et mindre, rektangulært vindu med buet topp øverst på loft. 6 felt med buet opp deling. Samtlige originale vinduer har utvendige karmen med rute-dekor og bord.	
Vinduer nye	De nyere vinduene i første etasje er fra 1984. Disse er kopier av empirevindu med krysspost med trekarmen, 6 glassfelt 4 åpningsfelt og utenpåliggende sprosse. Karmene rundt samtlige vinduer er av nyere dato, trolig også fra rundt 1984. Energiglass. Listverk utført i «historisk stil». De to vinduene i karnappene i andre etasje er like men fra 1996.	

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Ytterdører	<p>To ytterdører i fasaden mot sør er nye tredører med speilmotiv, malte. Skiftet på 2000-tallet. Listverk ble skiftet samtidig og er kopi av opprinnelig. Listverket er utført i uhøvlede trebord og med noe forenklet utseende enn de i nord.</p> <p>Dør i vindfang mot nord og sekundærdør mot øst er like og trolig originale. Dør mot øst er blendet på innside og har ikke vrider på utside. Døren var operativ på oppmålingstegningene fra 1944. Denne har også et rektangulært, enkelt overlys. Trolig er dette originalt siden det flukter i topp med vinduene. Det var også et glassfelt over døren i den forhenværende svalgangen, som trolig slapp lys inn på kjøkkenet via overlyset.</p> <p>Dørene har tre speil og utskåret blomstermotiv på dørbblad, like blomstermotiv som på innvendige dørkarmen. Listverket rundt dørene er utført som forenklet og geometrisk søylemotiv.</p>	<p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Hovedinngangsdør	<p>Hovedinngangsdøren er en to-fløyet tredør med et flott utsmykket overlys og forseggjort listverk med klassisistisk trekk. Overlyset er trolig originalt fra 1790. Tilpasset nyere dør er trolig fra ca. 1830. Døren har vært reparert på 2000-tallet. Listverk og dekor er trolig originalt, men sokkel i pilastre er skiftet ut p.g.a. råte.</p>	
Vindfang	<p>Vindfang i fasade mot nord, sannsynligvis bygget samtidig som skutene. Vindfanget er enkelt utformet uten ornamentikk. Vindfanget har stort sett eldre kledning.</p>	

Fasader, yttervegg og sokkel (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Lampe over dør	Fin, eldre lampe over dør. Uviss alder.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

5.4 Kulturminneverdi eksteriør

Yttertak

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Takpanner i rød tegl. Foto: EIA

Taket sin form fremstår er bevart og fremstår i stor grad som opprinnelig. Taket sin overflate fremstår noe mindre bevart da takpanner er skiftet i flere omganger.

Arkhøyhuset ble bygget med valmet sperretak med utvendige subord, lekter og pannestein. Trolig er konstruksjonen bevart.

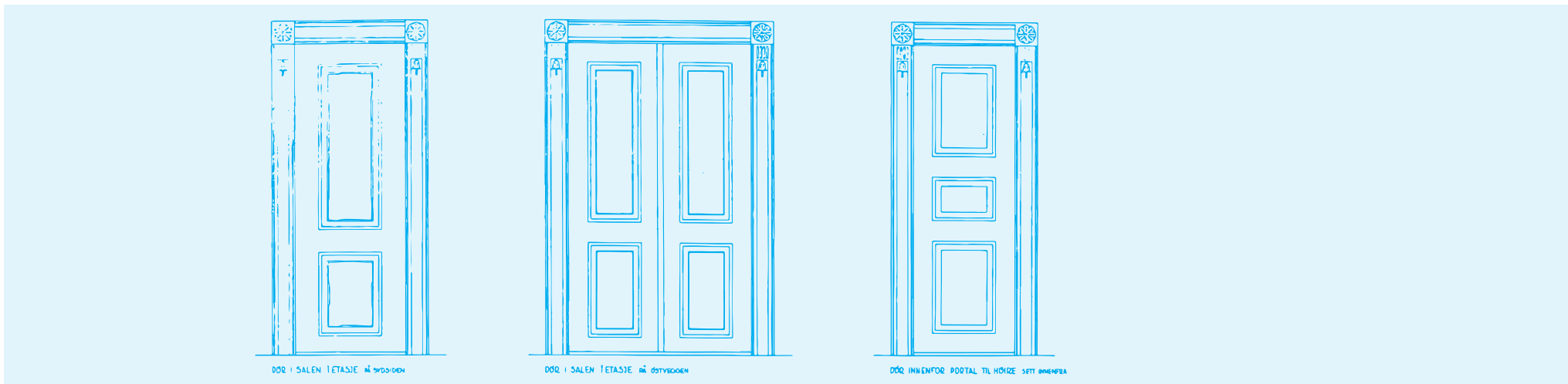
Fløyene har trolig samme konstruksjon som høyhuset. Opprinnelig var to piper symmetrisk plassert i fløyene. Disse ble fjernet trolig på 60-tallet for at UiB kunne ta i bruk større arealer i 2. etasjer.

Yttertak

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Yttertak konstruksjon	Midtbygg trolig opprinnelig med valmet sperretak med utvendige subord, lekter og pannestein. Trolig er konstruksjonen bevart mens takpannene er skiftet i flere omganger.	<p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p>▶</p> <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p> <p>▶</p>
Yttertak tekking	Flere typer takpanner, rød tegl. I tak mot sør også grå type.	
Yttertak beslag	Beslag malt i rød farge, lik takstein. Rundt noen takvinduer hvitt, nyere beslag.	
Yttertak renner og nedløp	Takrenner i plast, ulike typer. I hovedark en annen type takrenne. Nedløp i plast.	
Pipe	Rød teglsteinspipe, trolig original. To piper i sør/vest-fløy er synlige på oppmålingstegningene fra 1944 men ble trolig fjernet i ombyggingen på 60-tallet.	
Takvinduer originale	På loft i midtpartiet er et smijerns-takvindu i trapp bevart. I begge loftsrom mot vest er to takvinduer blendet, innvendig åpning er fremdeles synlig. To vinduer står på gulvet. Oppmålingen fra 1944 viser 8 små og store takvindu (flere i tak over svalgang) som ikke er her i dag. Vinduene på loftet kan også være to av disse.	
Takvinduer nye	Trolig fra to forskjellige ombygginger. 4 vinduer ser ut til å være fra 80-90 tallet mens de resterende 5 er trolig fra 60-70 tallet.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Opptegning av dører, Bjørn Nedberg og Reidar Schei, 1944. Fra venstre: dør i salen 1. etasje mot nord. I midten: dør i salen 1. etasje mot øst. Til høyre: dør innenfor portal til høyre, sett innenfra

Villaens romstruktur er langt på vei intakt, særlig i midtpartiet som gir en opplevelse av bygningen slik den var i 1791. I de påbygde fløyene fra 1830 har flere rom sin opprinnelige størrelse. Den opprinnelige strukturen gir huset høy verneverdi og unik romopplevelse. I flere rom kan det synes som om vegg- og takmateriale fra 1791 eller 1830 er opprinnelig, men overmalt. Dette gir huset stor tidsdybde. I noen rom er originale flater skjult under nyere tak, vegger og gulv. Alle gulv har linoleumsbelegg, trolig lagt på originalt plankegulv på 1960-tallet.

Originale dører og dekorert listverk rundt døråpninger og pipe gir huset tidsdybde. Originalt listverk i tak indikerer flere steder den opprinnelige romstørrelsen. Flere gamle dører har med tiden fått ny posisjon, noen er restaurerte, flere har dørhåndtak i messing med langskilt av eldre årgang. Husets trapp antas å være den originale fra 1791. I 3. etasje er de fleste bygningsdelene originale.

Rom 305, loft. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

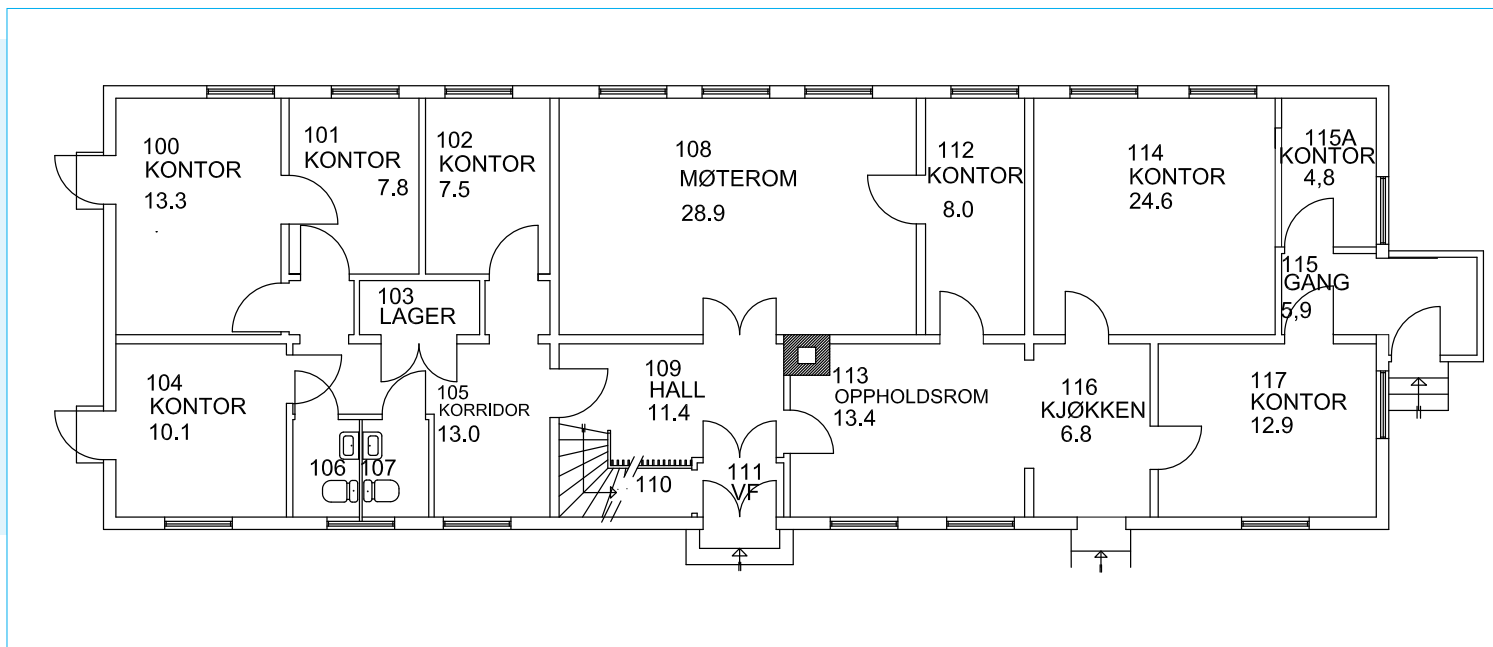
Beskrivelse interiør 1. etasje

Lister i tak i rom 105. Foto: EIA

Deler av den originale planløsningen er bevart og den store stuen trolig helt fra det opprinnelige høyhuset. Med opprinnelig størrelse og plassering av vinduer fremstår flere rom og særlig stuen, slik rommet nok gjorde i 1791.

Listverk i tak og rundt dører og døråpninger er godt bevart i dag. Flere dører er også bevart, noen trolig fra byggets opprinnelse.

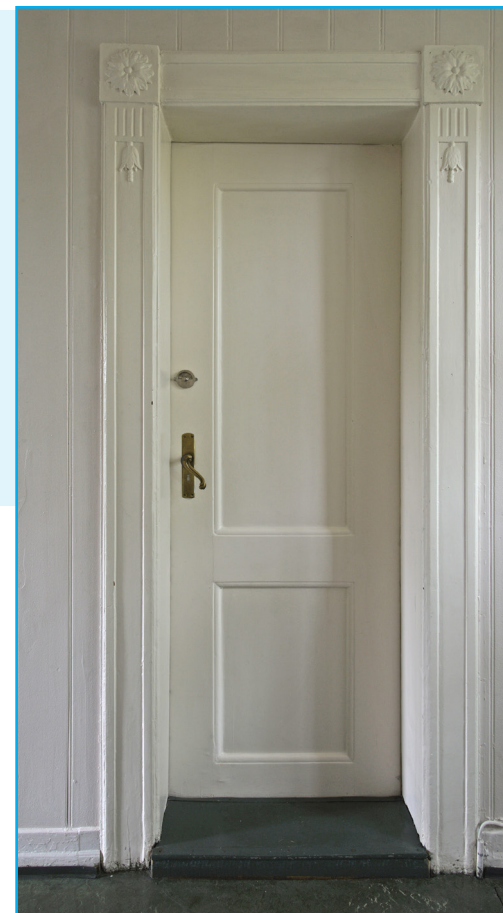
Plantegning 1. etasje, dagens situasjon, 2018

Dør i rom 105. Foto: EIA

Dør i rom 109. Foto: EIA

Dør i rom 112. Foto: EIA

1. etasje

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Dører	<p>Historiske, dekorerte dørlister med blomstermotiv i hjørnene er å finne i de staselige rommene i 1. etasje. Det virker å være flere dekorerte dørlister enn det var dører i det opprinnelige høyhuset. Disse antas derfor å stamme fra ombyggingen ca. 1830.</p> <p>TYPE 1: Historisk tredør med to smale, høye speil, trolig de eldste dørene i 1. etasje. Dørene har en enkel og en finere side, med inntrukket felt mellom speilene på «finside».</p> <p>TYPE 2: Historiske tredører med 3 speil, to oppe og ett nede. Finnes i 1. etasje i enkel og dobbel versjon.</p> <p>TYPE 3: Historiske tredører med tre speil, midre øverst og nederst. Finnes i 1. etasje.</p> <p>Øvrige historiske dører er ikke kategorisert da de ikke finnes i mer enn et eksemplar. Disse er beskrevet i rombeskrivelsen.</p>	<p>▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Tak	<p>Himling og taklister generelt: Stor grad av bevarte, historiske lister. Skjøting viser skiller mellom nye rom/forhenværende rom. Himling er stort sett malt nyere tapet/platekledning, kant mot historisk listverk skjult med mindre, moderne list.</p>	<p>▶</p>
		

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 100 kontor

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Rom 100 hadde dør til skut mot sør. I dag er dette en ytterdør. Foto: EIA

Dette rommet ligger i sørfløyens sørvestre hjørne og har trolig opprinnelig form. Men innervegg mot øst er flyttet på og rommet hadde tidligere dør mot det som kan ha vært sørfløyens stue (dagens rom 101, 102 og 103). Alt av dagens interiør er trolig fra ombygging ca 1965.

Rom 100 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Yttervegger med malt, nyere platekledning. Innervegger også malt platekledning.	
Tak	Malt, slett himling med delvis ombygget historisk randlist på grunn av rominndeling i nyere tid. Nyere tapet el.l. i himling, skjøte skjult av smal list langs kantene til historiske taklister.	
Dør	Ny ytterdør. Eldre trelister med synlige skruer trolig etter innsetting av ny dør. Historisk innerdør mot korridor, type 2. Historisk listverk rundt dør.	
Vinduer	Krysspøstvindu og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 101 kontor

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

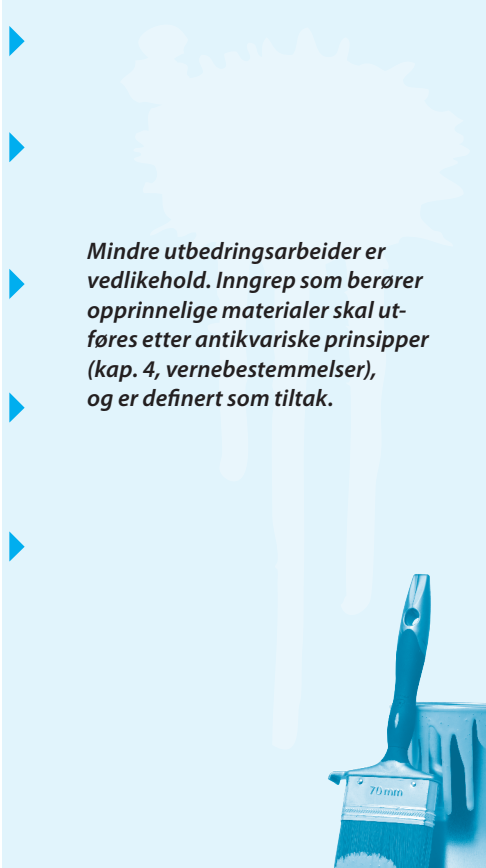
Rom 101 er, sammen med rom 102 og 103 en del av det som opprinnelig kan ha vært sørfløyens stue. Rommet har moderne overflater, men historisk listverk og dør.

Rom 101 hadde tidligere dør til rom 100. Foto: EIA

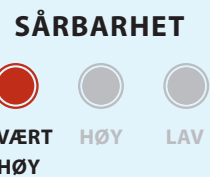

Rom 101 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Yttervegger med malt tapet på papp/strie, trolig lektet ut fra original tømmervegg. Malt platekledning på innervegger.	
Tak	Delvis originale taklister. Slett tapet i senter, kant skjult under nyere list i rand mot taklister. Delvis originale taklister. Slett tapet i senter, kant skjult under nyere list i rand mot taklister.	
Dør	Historisk 2-speils tredør, type 3, med eldre listverk.	
Vinduer	Krysspostvindu og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 102 kontor

Rom 102 er, sammen med rom 101 og 103 en del av det som opprinnelig kan ha vært sørfløyens stue. Rommet har moderne overflater, men historisk listverk og dør.

Rom 102 ligger inntil ytterveggen på det opprinnelige arkøyhuset. Foto: EIA

Rom 102 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Yttervegger med malt tapet på papp/strie, trolig lektet ut fra original tømmervegg. Malt platekledning på innervegger.	
Tak	Nyere, strukket tapet i himling, kant skjult av smal list langs kantene til historiske taklister.	
Dør	Heltredør med to speil, stort oppe og kvadratisk nede, og fordypning i ramme mellom disse. Messinghåndtak, nyere lås.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 103 lager

SÅRBARHET

Bøttekott med historiske detaljer. Foto: EIA

Dette er i dag et bøttekott/lager og teknisk rom i sørfløyen. Rommet var sammen med rom 101 og 102 en del av det som opprinnelig kan ha vært sørfløyens stue. Originalt listverk og dobbel fyllingsdør i tre, kanskje fra 1830, er bevart.

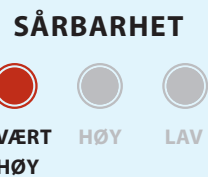

Rom 103 lager

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malte overflater, nyere vegger.	
Tak	Historiske, flotte lister i tak.	
Dør	Originale dører, se rom 105.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 104 kontor

Dette rommet ligger i sørfløyens sørøstre hjørne og har trolig opprinnelig form. Men innervegg mot vest er flyttet på. Oppmålingstegninger fra 1944 tyder på at hovedinngangen til sørfløyen gikk gjennom dette rommet.

Rom 104 hadde tidligere dør mot skut i sør. Dagens dør er en ytterdør. Foto: EIA

Rom 104 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	▶
Vegger	Nyere tapet/plater, malt.	▶
Tak	Strukket, nyere tapet i himling med historisk randlist, ombygget eldre type.	▶
Dør	Nyere ytterdør med historiske lister. Listverk har skader etter innsettingen av den nye døren. Original dør mot korridor, type 1. Originalt listverk.	▶
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	▶

Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 105 korridor

SÅRBARHET

Den doble døren tyder på at sørføyens stue lå mot vest.

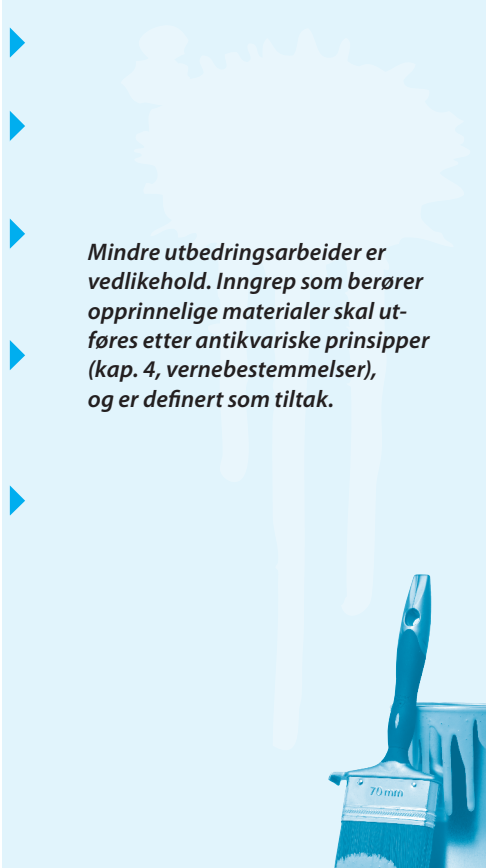

Her ser vi sørføyens fulle lengde. Rommet har en bred, gammel taklist. Foto: EIA

Rom 105 er korridor i sørføyen. Oppmålingstegninger fra 1944 forteller at denne delen av husets første etasje da var uten direkte forbindelse til arkhøyhuset. Rom 105 besto av to værelser, fra det ene var det dobbel inngangsdør til det som kan ha vært stuen.

Rom 105 korridor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Tapet/plater av nyere alder, malt.	
Tak	Bred, gammel list med slett senter. Listverket er ombygget på grunn av nyere rominndeling.	
Dør	Original, to-fløyet dør inn til lager 103, type 2. Tidligere var dette dør til stue.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 106 / 107 toalettrom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Toalettene, rom 106 og 107, er bygget i et av sørfløyens værelser mot øst. Toalettene ble trolig installert i forbindelse med renoveringen ca. 1965.

Det er spor av fint, gammel listverk i disse rommene. Foto: EIA

Rom 106 / 107 toalettrom

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Fin flis på gulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nye overflater, malt.	
Tak	Spor av gammelt, fint listverk.	
Dør	Nyere dører.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 108 møterom

SÅRBARHET

Dette er et av to hovedrom i det opprinnelige høyarkhuset. Under denne stuen ligger høyarkhusets kjeller. Rommet har sin opprinnelige form intakt og opprinnelig inngang fra gang mot øst. Dør mot nord kan være nyere. Rommet har gammel tapet som delvis har løsnet fra veggen. Den doble døren kan være original. Dekorert listverk har usikker datering.

Dette var et viktig rom i høyarkhuset. Rommet har bevart opprinnelig listverk, gammel tapet og en dobbel dør som er restaurert. Foto: EIA

Rom 108 møterom

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK	
Gulv	Linoleum ,antatt originalt tregulv under. Historisk gulvlist, bred type.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>	
Vegger	Tapet på panel/tømmer. Brannvegg er omrammet av enkelt, historisk listverk.		
Tak	Bred, profilert randlist med dypt relieff. Nyere strukket himling, muligens over eldre himling? Skjøte/kant til ny himling skjult under list.		
Dør	To-fløyet dør og listverk er som på oppmålingstegning fra 1944 og er trolig original. Dørbladene er trolig reparert i nyere tid. Dørbladene har to smale speil med profilert omramming, med sprang, mer forseggjort inn mot stuen/rom108. Eldre hengsler. Listverket har blomsterdekor i hjørnene og er godt bevart.		
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».		

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 109 og 110 hall

SÅRBARHET

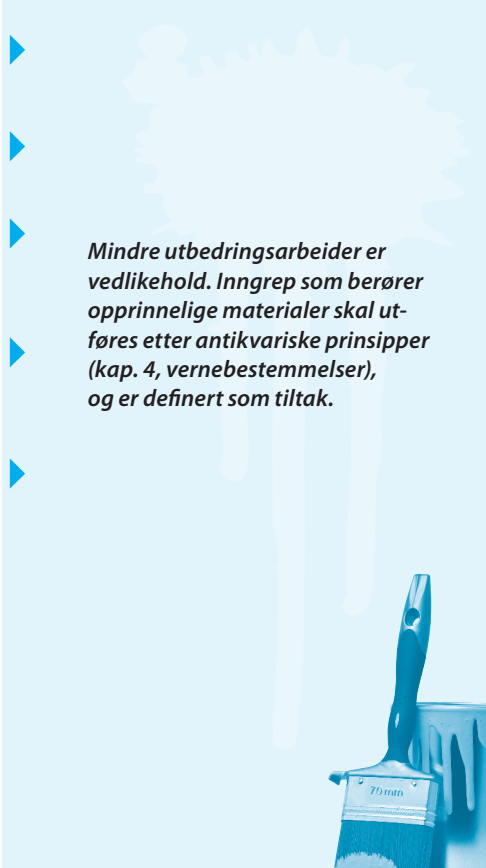
Hallen med hovedtrapp er en del av arkøyhuset og har trolig sin opprinnelige form. Spilevegg ved trapp er fra ca. 1965. Fra hallen er det inngang til begge fløyene. Tegninger fra 1944 viser at de da bare var tilgang til nordfløyen fra hallen i første etasje. Hallen har flere historiske dører. Alle dørene, unntatt nyere dør mot vindfanget, har listverk dekorert med blomstermotiv.

Fra hallen fører denne doble døren inn til arkøyhusets største rom i første etasje. Foto: EIA

Bilde til venstre: Både husets hovedtrapp og loftstrappen antas å være originale. Foto: EIA

Rom 109 og 110 hall

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere pilaster på vegg mot vest, trolig for å skule rør/ledninger.	
Tak	Historisk listverk i tak.	
Dør	Alle dører med dekorert listverk med blomstermotiv. Nyere dører med glassfelt mot rom 113 og vf 111, type 1-dør mot rom 105.	
Trapp	Antatt original trapp i tre, malt. Nyere linoleum på trinn.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 111 vindfang

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Vindfanget ble trolig etablert ved renoveringen ca. 1965. Hovedinngangsdøren har opprinnelig plassering. Dørens datering er usikker.

Den nyere døren med glassfelt og overlys kom trolig i forbindelse med renoveringen ca. 1965. Foto: EIA

Rom 111 vindfang

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere overflater, moderne dør til skap under trapp.	
Tak	Historisk listverk i tak.	
Ytterdør med overlys	Se ytterdør i fasade.	
Dør til hall	Se rom 110.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 112 kontor

SÅRBARHET

Luke i gulv som går ned i kjelleren. Foto: EIA

Fra dette rommet i nordre fløy er det nedgang til arkhøyhusets kjeller. Trappen ligger under en luke i gulvet. Døren mot sør gjennom arkhøyhusets tømmervegg har usikker datering. Men døren er historisk og utstyrt med dekorert listverk. Tegning fra 1944 og spor i vegg viser at det har vært dør mot nord til rom 114. Rom 112 har tidligere vært delt på tvers i to like store rom.

Historisk dør med dekor mot rom 108 i arkhøyhuset. Foto: EIA

Rom 112 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum på originalt tregulv. Tregulv synlig i luke til kjeller. Gulvbord på omtrent 2 cm, trolig furu med malt overflate.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malt perlestaffpanel. Platekledt mot øst, malt. Blendet dør inn mot rom 114, tidligere stue, antatt innsatt ca. 1830.	
Tak	Malte bord i himling. Eldre listverk.	
Dør	Dør mot sør/stue: original dør, type 1. Karmer med blomstermotiv. Speildør i tre med dekorerte side av dørblad vender mot stue. Opptatt-skilt montert på dør i rom 112. Dør mot øst/oppholdsrom, se rom 113.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 113 oppholdsrom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Halve dette rommet tilhører det originale arkhøyhuset, den andre halvdelen tilhører nordfløyen fra 1830. Rommet var trolig kjøkken med grue i arkhøyhuset. Rommet har mulig gammel, malt tapet. På østvegg er gammel tapet montert på stående panel som trolig er original. Dør mot hall har dekorert listverk. Historisk dør med nyere plassering i vegg mot rom 112.

Her ser vi gjennom rom 113, 116 og 117. Bildet viser nordfløyen i dens fulle lengde. Foto: EIA

Rom 113 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum. Antatt originalt tregulv under, trolig fra to faser (1790 og 1830). Historiske gulvlister, muligens fra ombyggingen i 1965.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Mot vest: platekledt vegg, malt. Trolig av nyere dato. Pusset og malt pipe. Mot nord: Tapet, mulig gammel. Mot øst: malt tapet på stående glattkant panel, trolig originalt.	
Tak	Profilerte trelister fra to perioder (rommet fra to byggefaser). Malt platehimling, nyere. Bjelke med oppleggere fra originalt høyhus, viser opprinnelig utstrekning av bygget fra 1790.	
Dør	Mot gang/sør: Nyere dør med sikkerhetsglass. Listverk med blomstermotiv, trolig originalt/fra andre byggetrinn (ca. 1830). Mot kontor/vest: Nyere dør og åpning (etter 1944)	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 114 kontor

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Dette er det største rommet i nordfløyens første etasje. Listverk i vegg viser at rommet har hatt en større åpning mot rom 115. Rommet har hatt dør mot rom 112 og en gjennomgang til rom 117. Rommet har eldre tapet og historiske lister og en eldre dør.

Dette har trolig vært stuen i nordfløyen. Rommet har blendet, dekorert åpning mot rom 115. Foto: EIA

Rom 114 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, antatt originalt tregulv under. Moderne gulvlist, kopi av historisk.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malte, nyere plater på innervegger. Yttervegg med malt tapet på strie. Blendet åpning mot rom 115a med flott listverk og blomstermotiv.	
Tak	Nyere strukket og malt himling. Kant skjult av moderne list langs opprinnelig randlist. Original, bred, malt list med dypt relieff.	
Dør	Eldre dør, type 2. Originale lister med blomstermotiv.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 115A kontor og rom 115 gang

SÅRBARHET

Rom 115A ligger lengst nordvest i nordfløyen. En dekorert omramming i vegg forteller at åpning mot rom 114 er blendet. En del av det opprinnelige rommet her er koblet sammen med skuten mot nord og blitt til rom 115. Mellom rommene står en historisk dør. Rom 115 har en blokkert inngang fra hagen gjennom den innlemmede skuten. Inngangsdøren er original.

Gangen, rom 115, har dør inn fra rom 117 og ytterdør i den innlemmede skuten. Begge foto: EIA

Foto til venstre: Gangen, rom 115, har dør inn til rom 115A.

Rom 115A kontor og 115 gang

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, antatt originalt tregulv under. Moderne gulvlist, kopi av historisk.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malt, nyere plater på innervegger. Yttervegg med malt tapet på strie.	
Tak	Nyere strukket og malt himling. Historisk listverk.	
Dør	Original 1. generasjons dør med dekorert listverk m/blomstermotiv. Antatt flyttet fra opprinnelig posisjon.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 116 kjøkken

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

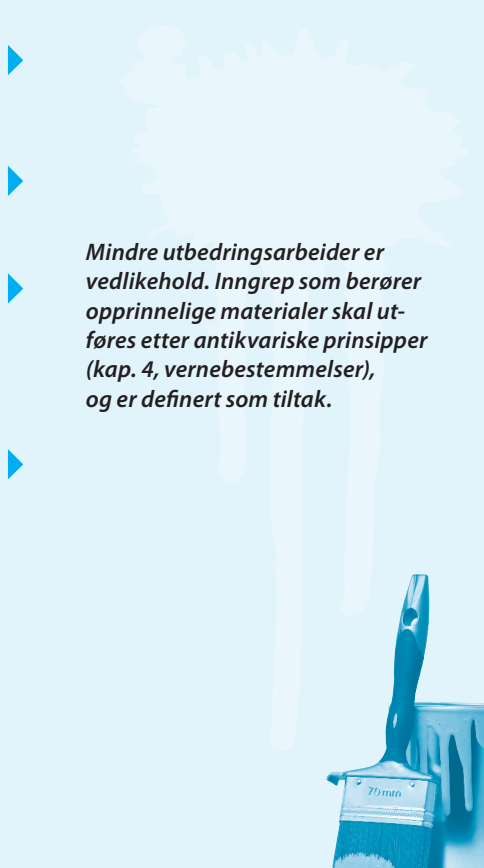

Dette rommet har, uvisst hvor lenge, fungert som kjøkken. Rommet har original bi-inngangsdør fra 1830.

Dette rommet har nyere overflater. Foto: EIA

Rom 116 kjøkken

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, antatt originalt tregulv under. Gulvlist er nyere, kopi av historiske lister.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malt, nyere plater på innervegger. Yttervegg med malt tapet på strie.	
Tak	Nyere, malt platehimling, historisk randlist.	
Dør	Døråpning mot sør er nyere med kopi av historisk list. Dør mot vest er eldre, 2. generasjon. Knopphengsler og mest dekorert historisk pryddlist på stue-side. Dør mot nord er eldre type med delvis gammelt beslag. Originalt, historisk listverk. Blendet ytterdør, dør antatt fra andre byggetrinn. Overlys er trolig nyere og listverk er delvis bevart på innsiden.	
		

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 117 kontor

SÅRBARHET

Rom 117 ligger lengst nordøst i nordfløyen.
Dette kan ha vært et soverom i villatiden.

Som huset ellers fikk dette rommet nye vinduer i 1984. Foto: EIA

Rom 117 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig originalt tregulv under.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malt gips/tapet på eldre panelte laftevegger.	
Tak	Eldre randlist, trolig original.	
Dør	Dør mot vest er nyere med slett dørblad, trolig fra 60-tallet. Dør mot sør/kjøkken, se rom nr 116.	
Vinduer	Krysspostvinduer og listverk fra 1984. Trevindu med energiglass. Glasslist i tre. Listverk utført i «historisk stil».	

5.5 Kulturminneverdi interiør

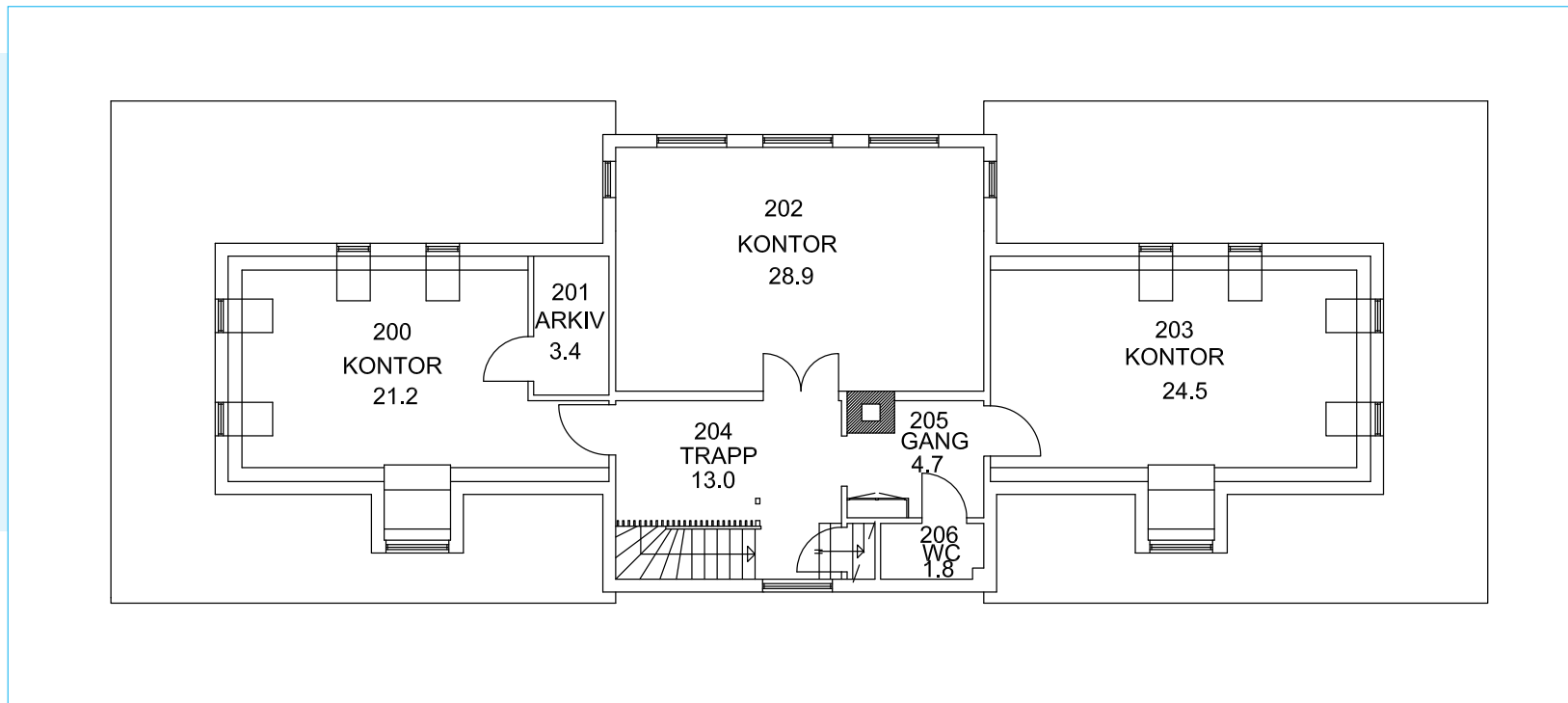
Beskrivelse interiør 2. etasje

Historisk listverk i rom 202. Foto: EIA

Rommene i 2. etasje i høyhus-delen har mange originale overflater og trekk. Stuen, og gangen har flotte, historiske detaljer som er godt bevart, særlig listverk rundt døråpninger og i tak. Stuen fremstår trolig tilnærmet som den gjorde opprinnelig med staselige detaljer og vid utsikt.

Loftsrommene i fløyene er tilnærmet totalt endret med nye overflater.

Plantegning 2. etasje, dagens situasjon 2018

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 200 kontor

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Vindusmyg mot øst har original panel på vegg.

Loftsrommet med panel som trolig er fra renoveringen ca. 1965. Foto: EIA

Her er vi på loftet over sørfloøyen. Alt i rommet er av nyere dato bortsett fra panel på vegg i vindusmyg mot øst. Dette vinduet er rømningsvei.

Rom 200 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum på antatt originalt tregulv. Trinn i vindussmyg, også med linoleum.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere panel på vegger. Malt, trolig originalt panel i vindussmyg.	
Tak	Nyere panel.	
Dør	Gammel dør med naglet beslag rundt håndtak. Mulig original eller gjenbrukt fra annen lokasjon. Døren er skråsagd i toppen, trolig på grunn av tilpasninger da taket ble nedlektet for nyere panelkledning. Muligens på 80/90-tallet.	
Vinduer	Vindu mot øst, isolérglass fra 1996. Takvindu fra sør også nyere, takvindu mot vest noe eldre, trolig fra 60-tallet.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 201 arkiv

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

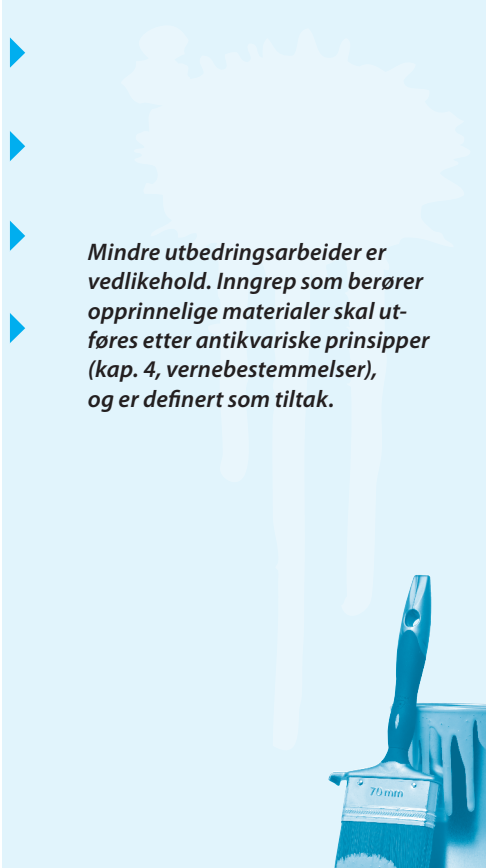
Arkivrom som er delt fra det store loftsrommet over sørfløyen. To vegger og skråtak har trolig original panel fra 1830.

Arkivrommet har overmalt kledning som trolig er original. Foto: EIA

Rom 201 arkiv

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Originalt, malt panel.	
Tak	Originalt, malt panel. Eldre listverk.	
Annet	Luker i vegg.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 202 kontor

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Dette er arkøyhusets store stue i andre etasje, og trolig husets stasrom fra Claus Fastings tid. Rommet er husets mest utsmykkede med dekorert listverk rundt dører, brannmur og flotte historiske taklister.

Bak brannmuren i denne stuen står husets originale pipe fra 1791. Foto: EIA

Fra denne stuen i høyarkuset hadde Claus Fasting og senere eiere av lystgården utsikt over Puddefjorden og området omkring. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Flott, eldre listverk dekorerer brannmuren og den doble døren inn til stuen. Foto: EIA

Rom 202 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over eksisterende tregulv. Eldre gulvlister.	▶
Vegger	Malt platekledning/tapet, nyere.	▶
Tak	Historisk, bred himlingslist med dypt relieff, delvis ombygget. Moderne, slitt himling i senter med tilhørende list langs eldre randlist. 	▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i>
Dør	Originale, to-fløyede dører, delvis ombygget. Originalt listverk med blomstermotiv. Flott, eldre listverk rundt brannmur med blomstermotiv, buet topp og dekor over.	▶
Vinduer	Vindu mot øst, isolérglass fra 1996. Takvindu fra sør også nyere, takvindu mot vest noe eldre, trolig fra 60-tallet.	▶

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 203 kontor

SÅRBARHET

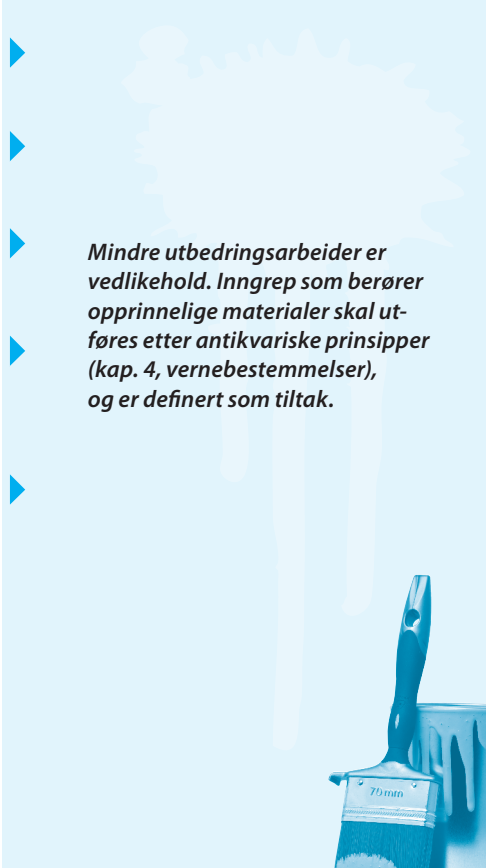
Her er vi på loftet over nordfløyen.
Alt i rommet er av nyere dato.

Loftsrommet med panel som trolig er fra renoveringen ca. 1965. Foto: EIA

Rom 203 kontor

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere panel. Trolig originalt panel i vindusmyg, malt.	
Tak	Nyere panel.	
Dør	Nyere dør og karm, slett dørblad. Liten døråpning, 1,80 meter høy.	
Vinduer	Vindu mot øst, isolérglass fra 1996. Takvindu mot nord også nyere, takvindu mot vest noe eldre, trolig fra 60-tallet.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 204 trapp

SÅRBARHET

Trappen, som antas å være original, fikk en spilevegg mot vest under renoveringen ca. 1965. Foto: EIA

Fra gangen i 2. etasje fortsetter trappen opp til rommene i 3. etasje. Foto: EIA

Hovedtrappen som fører fra første til andre etasje i arkhøyhuset antas å være original. Det samme gjelder trapperommet i andre etasje. Fra andre etasje fortsetter trappen som loftstrapp opp til 3. etasje der alle bygningsdeler er originale fra 1791.

Rom 204 trapp

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere plater/tapet, malt.	
Tak	Malt, nyere himling. Bred randlist i tak, trolig eldre. Nedsenket tak mot nord og sør.	
Dør	Flotte, dekorerte lister rundt døråpninger. Listene har kanelyrer som greske søyler og kilesteins-motiv i klassisistisk stil. Dør til loft med slett dørblad og tilpasning i bunn til dekor i listverk.	
Loftstrapp	Original trapp. Originale, panelte vegger og original himling/takkonstruksjon. Vegger og takkonstruksjon malt i grønn farge. Eldre maling med flott, særegen farge.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 205 gang

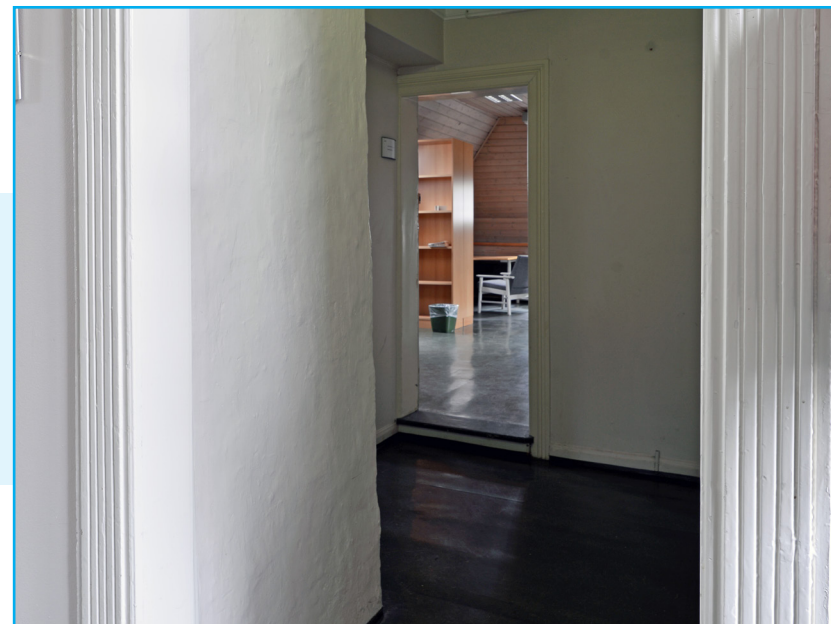
SÅRBARHET

SVÆRT HØY   HØY   LAV

Denne gangen er den del av det opprinnelige arkhøyhuset. Husets pipe fra 1791 går gjennom dette rommet der det i nyere tid er avdelt et toalett.

Rom 205 gang

Fra denne gangen er det dør inn til loftsrommet over husets nordfløy. Foto: EIA

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum, trolig over originalt tregulv.	<p>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</p>
Vegger	Nye, malte overflater.	
Tak	Nyere himling.	
Annet	Fin, eldre vask og bonemaskin i skap.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 206 wc

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY   HØY   LAV

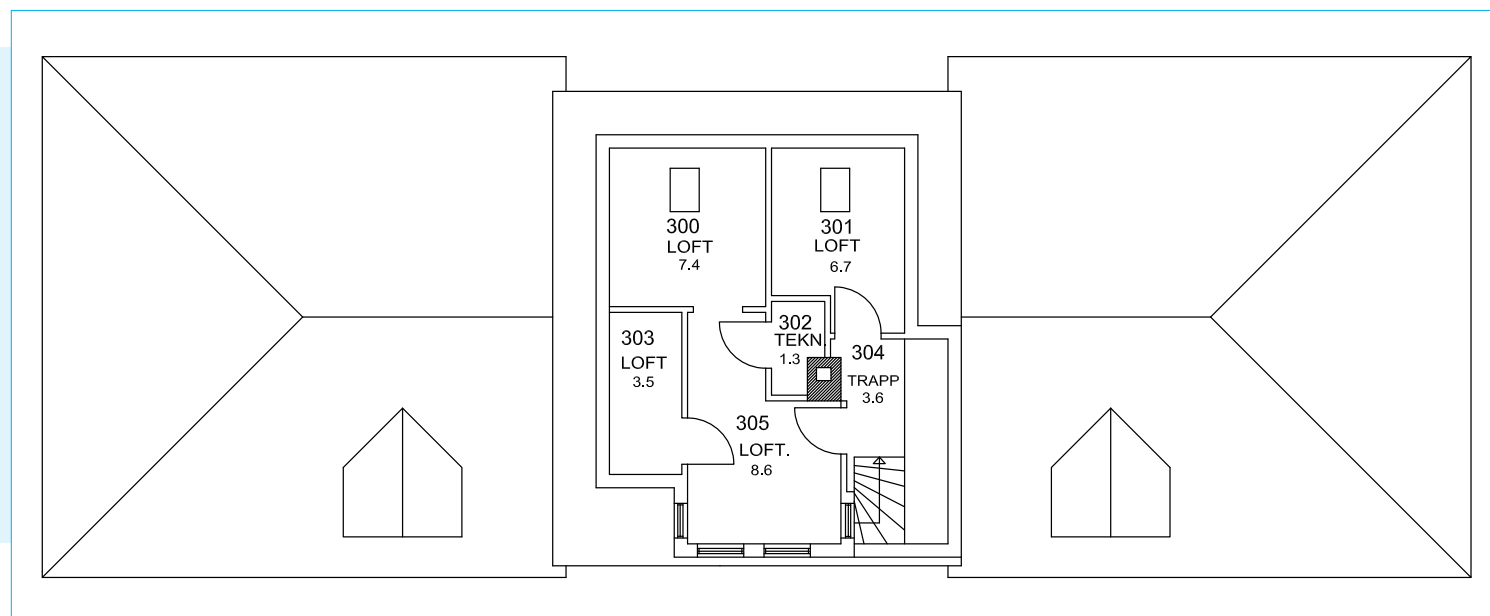
Alt i rommet er av nyere dato.

Rom 206 wc

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum.	<p>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</p>
Vegger	Malte overflater, trolig nyere.	
Tak	Malt himling. Enkelt, moderne listverk.	
Dør	Nyere dør med slett dørblad.	

5.5 Kulturminneverdi interiør – beskrivelse underetasje, vernede områder

Beskrivelse interiør 3. etasje

Plantegning 3. etasje, dagens situasjon 2018

Loftet i Fastings Minde er meget godt bevart. Mange overflater er originale, samt vinduer, dører og romforløp. Loftet bærer preg av å ha vært lite brukt i nyere tid, noe som kan ha medvirket til at mange overflater her ser ut til å være bevart.

Tregulvet er intakt og eksponert i flere rom, himlingen ser ut til å være uendret og listverket her er detaljrikt og unikt for bygget. Det samme gjelder de originale vinduskarmene.

Takvindu er bevart i trapperommet og her synes også original takkonstruksjon.

Rom 305. Hovedrommet i arkhøyhusets 3. etasje har mange originale bygningsdeler som skaper historisk atmosfære intakt. Foto: EIA

Originalt takvindu i rom 304. Alle konstruktive bygningsdeler i denne etasjen er originale fra 1791. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 300 loft

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

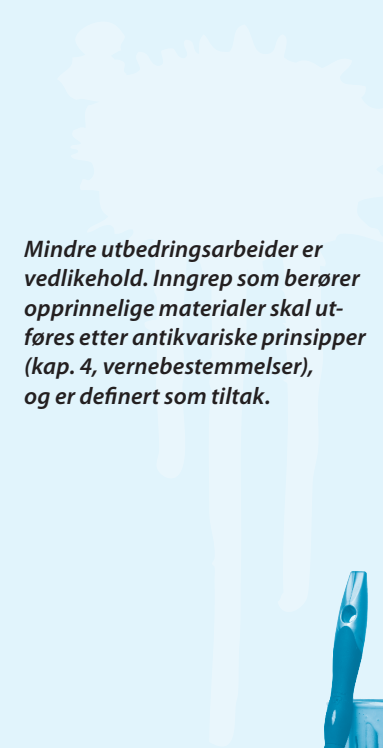

Dette er det søndre av de to vestvendte loftsrommene i arkhøyhusets 3. etasje. Opprinnelig takvindu er blendet, men rommets inndeling, samt konstruksjon er original. Overflater har ukjent datering.

Rommet har fungert som lager. Foto: EIA

Rom 300 loft

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originalt tregulv, reparert/lappet med nyere trebord. Trolig grunnet vannskade.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Malt platekledning/tapet på vegger. Bordkledning synlig bak tapet.	
Tak	Malt platekledning i skråtak. Trolig historiske lister, smal type. Strukket himling av noe eldre type.	
Dør	Ingen dør. Deler av trolig eldre listverk rundt døråpning.	
Vinduer	Blendet takvindu, åpning synlig fra innside. Eldre vindu står i rommet, muligens tilhørende. Vindu er markert på oppmålingstegninger fra 1944 og er trolig originalt.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 301 loft

SÅRBARHET

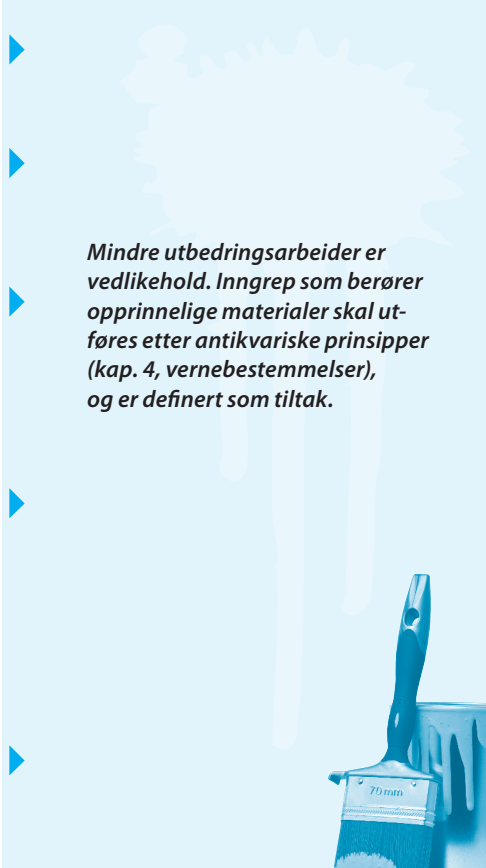
Dette er det nordre av de to vestvendte loftsrommene i arkhøyhusets 3. etasje. Opprinnelig takvindu er blendet. Nytt teknisk rom har tatt noe av arealet. Rommet er preget av vannskade på vegg. Overflatene har gammel, men ukjent datering.

Rommet som har original dør, har fungert som lager. Foto: EIA

Rom 301 loft

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel	Tregulv, trolig originalt.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Nyere tapet på vegger. Vannskader i vegg/tak mot vest.	
Tak	Strukket himling, noe eldre type. Tapet på skråtak, vannskader i skråtak og himling. Listverk i tak, eldre type.	
Dør	Fin, historisk tredør. Speil med enkle utskjæringer rundt. Malt, i dag med grønn farge. Dørblad kuttet i hjørnet mot skråtak. Vrider og lås trolig fra 50/60-tallet. Ingen listverk på utsiden av døren, historisk listverk på innsiden (i rom 301). Muligens bevart listverk på utside under nyere panel på vegg.	
Vinduer	Blendet takvindu, åpning synlig fra innside. Eldre vindu står i rom 304, mulig tilhørende her. Vindu er markert på oppmålingstegninger fra 1944 og er trolig originalt. Mulig rester av eldre listverk rundt vindusåpning.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 302 teknisk rom

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Dette er et **nyere teknisk rom** som er etablert bak den originale pipen fra 1791.

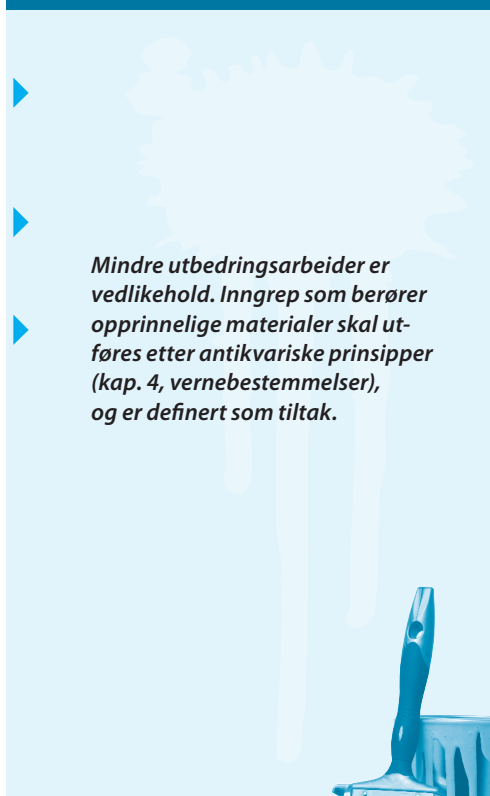

Rom 302. Foto: EIA

Rom 302 teknisk rom

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Trolig tregulv, pipe opp gjennom gulv. Original pipe, skeiv. Pusset overflate.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Trolig panel.	
Dør	Enkel paneldør i panelvegg. 	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 303 loft

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY

HØY

LAV

Dette er et loftsrom i arkhøyhuset uten vindu men med gammel tapet på veggene. Rommet er trolig brukt til oppbevaring.

Tapetet i rommet har ukjent datering. Foto: EIA

Rom 303 loft

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Trolig likt som i rom 305.	
Tak	Trolig likt som i rom 305.	
Dør	Se rom 305.	

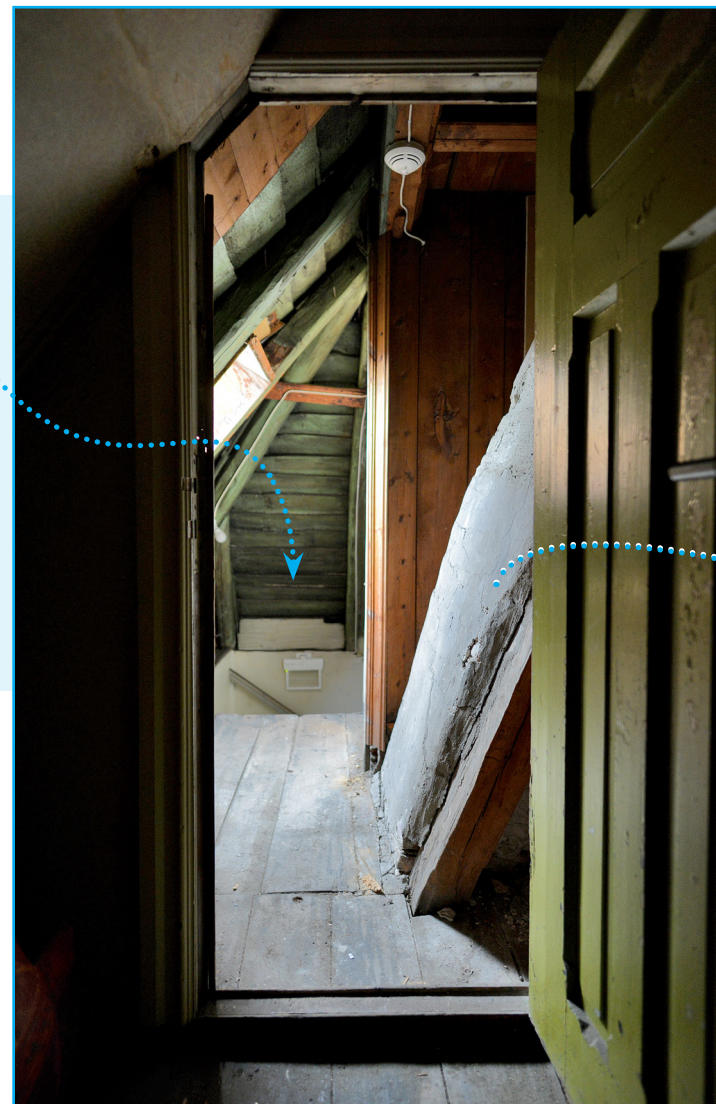
5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 304 trapp

SÅRBARHET

Trapp fra rom 204 opp til 304. Foto: EIA

Trapperommet sett fra rom 301. Foto: EIA

Arkøyhusets originale pipe fra 1791. Foto: EIA

Trapperommet med godt bevart, original tretrapp til 3. etasje, tilhører arkøyhuset. Trappen har et autentisk uttrykk med mange originale overflater. Takkonstruksjonene fra 1791 er synlig i rommet.

Rom 304 trapp

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Trolig originalt panel i trapp mot sør, nyere panel rundt pipe/rom 302.	
Tak	Synlig bærekonstruksjon og su-panel i tak, trolig originalt. Malt i særegen grønn farge, trolig eldre type.	
Dør	Se rom 305 og 301.	
Vinduer	Flott, bevart takvindu, trolig originalt da det er med på oppmålingstegningene fra 1944. Smijernskarmer og 4-felts glass.	
Trapp	Trinn i tre, malt. Malte vegger, trolig opprinnelig overflate. Håndløper i malt tre montert på vegg, eldre type.	
		

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 305 loft

SÅRBARHET

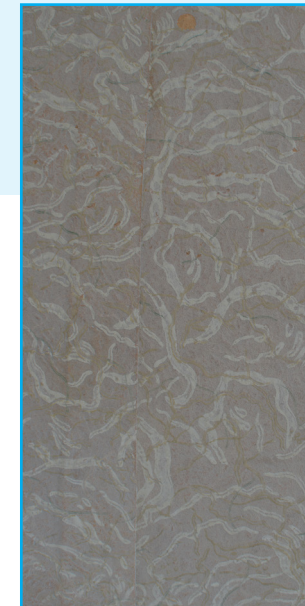

Dette største rommet i arkøyhusets 3. etasje med vindu mot øst, er et dekorert rom med mange originale bygningsdeler. Tapetet er gammelt, men har ukjent datering. Foto: EIA

Hovedrommet på loftet er trolig Fastings Mindes best bevarte rom. Alle vinduer er originale, dører med flott listverk, listverk i himling og konstruksjoner er trolig originale.

Original dør med originalt listverk og originalt restaurert vindu mot nord gir tidsdybde til arkhøyusets hovedrom i 3. etasje. Foto: EIA

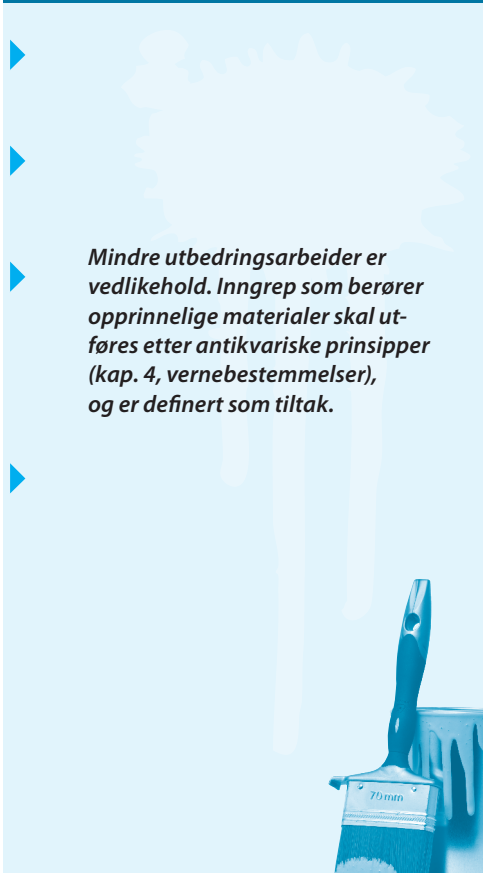

Detalj tapet. Foto: EIA

5.5 Kulturminneverdi interiør

Rom 305 loft

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Linoleum oppå originalt tregulv.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Vegger	Tapet på alle vegger, montert på plater/papp eller rett på panel på vegg mot vest. Panel under er malt med lys lavendel farge.	
Tak	Malt platehimling, trolig original, mellom originale bjelker i tak. Flotte, originale taklister med tagget bord, lik som på originale vinduskarmer.	
Dør	Malt tredør med tre speil og flotte gamle hengsler mot trapp. Beslag rundt nyere vrider og lås, trolig gjenbruk av dør eller skiftet vrider/lås. Meget flott listverk rundt dør i samme klassisistiske stil som tak- og dørlister i andre etasje. Tilsvarende listverk rundt dør til rom 303. Enkel, panelt dør med gammel vrider og flate hengsler. Dør trolig original.	

Rom 305 loft (forts.)

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
<p>Vinduer</p> 	<p>Fire originale vinduer i ark mot øst. Mot sør og nord er to like, runde vinduer med fast felt og rundt glass. Vinduene har særegne smyg som består av flere lag tilhuggede endestykker av tre. Innerst mot glasset er rundt åpning i laftevegg synlig. Smyg og karmner er malt. Karmene er dekorert som i fasaden med avlangt, stående rute-motiv på fire sider. De to vinduene mot øst har smale trerammer, 6 glassruter og skyvefelt (4 nederste glassfelt). Karmene er dekorert som utvendig med avlangt rutemotiv oppe og på sidene og tagget bord nederst (som i tak).</p> 	<p>►</p> <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>

5.5 Kulturminneverdi interiør

Beskrivelse øvre loft

Det er ingen fast, vertikal forbindelse mellom loft og øvre loft. Rommet er trolig brukt som lagringsplass. Trolig originale overflater på gulv og tak.

Øvre loft

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Trolig originale overflater. Bordgulv på bjelker.	▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i>
Vegger	Staffpanel på veggene.	
Tak	Trolig originale overflater. Panelt himling.	
Vinduer	Originalt vindu i gavl. Se beskrivelse under fasade: Originale vindu.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Beskrivelse kjeller

SÅRBARHET

SVÆRT
HØY   HØY   LAV

Liten kjeller under stuen i arkhøyhuset. Jord/stein-gulv, lavt under taket og eksponert innside av grunnmur. Brukes til oppbevaring av bla. takstein i dag samt for ventilasjonsanlegg.

Kjeller

Det er kjeller under halve arkhøyhuset fra 1790. Kjelleren har delvis hellelagt gulv og murt vegg av gråstein mot vest. Foto: EIA

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Gulv	Jord/stein-gulv.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ <i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i>
Vegger	Natursteinsmur delvis kallet/slemmet.	
Tak	Nyere isolering og himlingsbord av gjenbrukt materiale.	
Dør	Luke i gulvet i rom 112.	

5.5 Kulturminneverdi interiør

Konstruksjoner generelt

SÅRBARHET

Bygningens originale konstruksjoner er i hovedsak godt bevart, både i det eldste arkhøyhuset i midten og i de to senere tilføyde fløyene på hver side. Bygningen er fundamentert på grunnmur av kalket naturstein. I hjørnet mot nord-vest synes setningsskader som er reparert i nyere tid. Både arkhøyhuset og fløyene er konstruert med vegger av bærende laftet tømmer, som bærer bjelkelag og taksperrer av tre. Arkoppbygget og tilbygget i nord er bygget i stenderverk.

Tømmerveggene er panelt utvendig og på innsiden kledd med panel som i mange rom er strukket med tapet. Under bjelkelaget har taket trolig hatt strukket lerret. Dette er flere steder dekket av himlingsplater. Brede enkelt dekorerte historiske randlister er bevart i de fleste rommene. I kjellerluken ser vi at det ligger gulvbord på bjelkelaget, noe som trolig er tilfellet i de fleste rommene, også i rom som senere har fått banebelegg.

Dører er utført som fyllingsdører av tre, med dekorert listverk. Dette er i stor grad intakt.

De fleste eldre vinduer er skiftet ut med nyere vinduer. Noen av de originale vinduene er bevart, slik som i høyark-rommet. De runde vinduene i dette rommet ble restaurert av UiB på 2000-tallet.

Taket på arkhøyhuset er valmet sperretak. Også sidefløyene har en valmet avslutning i hver ende. Også denne med taksperr i tre. Begge tak er tekket med utvendige subord, sløyfer, lekter og takpanner av tegl.

Foruten mindre inngrep i originale konstruksjoner i forbindelse med tilpasninger for nye døråpninger til sidefløyene, er konstruksjonene godt bevart fra siste halvdel av 1700-tallet. Den høye alderen gir bygningen særlig høy antikvarisk verdi på grunn av sin sjeldenhet.

Konstruksjoner generelt

BYGNINGSDEL	BESKRIVELSE	VEDLIKEHOLD / TILTAK
Sokkel, grunnmur	Original grunnmur og sokkel i natursteinsmur, trolig murt med kalkmørtel. Pusset på utsiden, trolig kalkpuss.	 <p><i>Mindre utbedringsarbeider er vedlikehold. Inngrep som berører opprinnelige materialer skal utføres etter antikvariske prinsipper (kap. 4, vernebestemmelser), og er definert som tiltak.</i></p>
Yttervegger	Originale laftede tømmervegger, 9 cm brede, kledd på utsiden med liggende vestlandspanel som er festet på opplengere (delvis skiftet ut). På innsiden kledd med panel/tapet.	
Innervegger	Kjerne utført i laft. Innvendig i hovedsak kledd med tapet på, montert på plater/papp eller rett på panel på vegg mot vest. Panel under er malt med lys lavendel farge.	
Etasjeskiller	Originale trebjelkelag, trolig originalt kledd på undersiden med strukket lerretshimling. Eventuelle strukkede lerret er i dag underkledd med moderne himlingsplater. Original list er bevart. På oversiden er de originale malte golvbordene i ca 1" tykkelse, dekket over av plater og banebelegg i moderne tid.	
Takkonstruksjon	Originale takkonstruksjoner med taksperrer av tre, med sutak, lekter og teglpanner er bevart.	

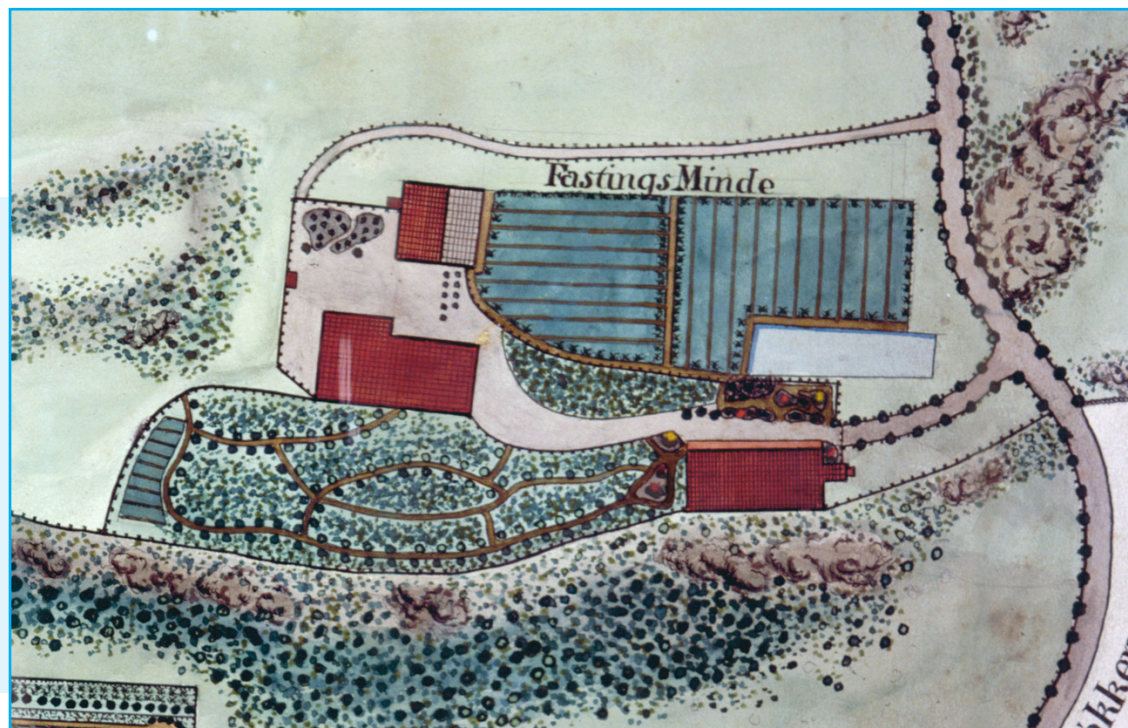
Originale bygningsdeler/deler av primærkonstruksjon har svært høy antikvarisk verdi.

5.6 Beskrivelse utomhus

SÅRBARHET

Kart fra ca 1865 over eiendommen Fastings Minde. Hovedhuset til høyre midt i illustrasjonen. Lengst til høyre ser vi alléen Fasting plantet fra Nygårdsporten, over haugen og ned mot Møhlenpris. Ein sidearm førte opp mot lystgården. Landskapshagen ligger nordom hovedhuset og i flukt med dette. Øst for hagen ligger pakterboligen med løe.

Den hvitmalt trevillaen på Fastings Minde ligger tilbaketrukket i et landskap som gir opplevelsen av å være uforstyrret selv med store bygninger like ved. En stor fjellknaus skjerner villaen mot det trafikkerte gangarealet nedenfor ved HF-bygget, UB og Bergen sjøfartsmuseum. Store, gamle trær rundt villaen og i hagen vest for HF-bygget er med på å skape intimitet og forbindelse bakover til lyststedets forhistorie.

Rundt arkhøyhuset på Fastings Minde fikk Claus Fasting etablert en landskapshage etter inspirasjon fra Europa. I stedet for strenge hageanlegg anlagt i renessanse- og barokkstil, ivret han for at hager skulle tilpasse seg naturen. Lyder Sagen, som flere ganger besøkte Claus Fasting på lystgården, skriver i en omtale fra 1837 at han «...et par Aar før sin Død, begynte at oppdyrke en forhen øde Strækning nærved Byen paa den saakalzte Sydnæshoug», og at han «snart forvandlede hiint øde og barske Sted ..., til en vakker liten Gaard, hvor han skapte Ager og Eng,

5.6 Beskrivelse utomhus

Nyere plattning der det tidligere stod skuter mot sør. Foto: EIA

To av de fire styvede lindetreene på østsiden. Foto: EIA

Langs veggen mot øst er det plantet stauder som var populære på 1700-tallet. Foto: EIA

plantede Buske og Alleer.» Om hagen var ferdig da Fasting døde, vet vi ikke, men vi har Sagens ord på at han var godt i gang. Kjøpmann Hansen fortsatte forskjønningen, skriver Lyder Sagen.

I boken «Historiske hager» forteller Dagfinn Moe at det er funnet en tysk salgskatalog over hageplanter i Fastings bibliotek. Avkryssingene får Moe til å tro at Fasting har bestilt hageplanter, trær, busker og stauder fra leverandøren i Hamburg.

Landskaphagen på Fastings Minde strakte seg nordover fra villaen.

Mesteparten av hagen ble byggetomt for HF-bygget. På det resterende arealet nord for villaen, vest for HF-bygget, er det i dag en nyere opparbeidet hage med grusganger, små plener og noe beplantning. Her står flere store, gamle lønnetre og ytterst mot vest vokser flere gamle busker som kan stamme fra den opprinnelige landskaphagen.

Langs villaens østvegg er det plantet stauder som var på moten på

Nord for villaen er det opparbeidet hage med grusganger. Foto: EIA

1700-tallet. På denne siden av huset står fire styvede lindetre, rester av Fastings allé fra 1780-årene. To av trærne står langs grensen mot Bergen sjøfartsmuseum, de to andre ved gangvegen ned mot HF-bygget. Alléen som kom opp fra sør ble brutt da Sjøfartsmuseet bygget mellom Fastings Minde og Historisk museum.

Vest for villaen, langs kjellermuren, ligger en hellelagt gangvei. Ved muren står noen rosebusker, ved husets nordvestre hjørne, en gammel ask.

Hellelagt gangvei langs kjellermuren i vest. Foto: EIA

5.6 Beskrivelse utomhus

Rosebusker og en gammel ask langs kjellermuren i vest. Foto: EIA

Gamle bilder viser at det opprinnelig stod flere store trær i skråningen vest for hovedhuset.

Hellelagt gangvei langs kjellermuren, vest for villaen. Foto: EIA

Fastings Minde sett fra nord. Foto: EIA

6 SKJEMA: VØL OG VERN

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB		
Dato:		
Formål med tiltaket:		
Byggnavn:	Etg.:	Romnr.:
Adresse:	Objektnr. i LVP:	Kompleks:
Bakgrunn for tiltak:		
Tegning	Tegning	
Bilde	Bilde	
Bilde	Bilde	

Side 1

Vernerapport for enkle tiltak i bygg. Skjema vøl og vern. UIB
Vernehensyn:
Eksisterende forhold:
Planlagt løsning med fokus på endring:
Antikvarisk vurdering (fylles ut av kulturminneansvarlig):

Side 2

← Dette er skjemaet du bruker ved tiltak og endring. Se kap. 4.3: Hvem gjør hva.

7 KART

- = Fastings Minde
- = Fredet UiB bygg
- = Verneklasse 2 UiB bygg
- = Fredet UiB hage
- = Andre UiB bygg

8 KILDER

- Akselberg, Gunnstein og Brekke, Nils Georg (2015): *Fastings Minde. Claus Fasting, ein europear i heimleg eksil*
- Bergen byleksikon og Wikipedia om Fastings Minde og Rosenbergs asyl
- Forland, Astrid og Haaland Anders (1996): *Universitetet i Bergens historie*, bind I
- Fortidsminneforeningen v/Andreas Dreyer og Knut Ormhaug (1987): *Det antikvariske register – Sone 5a – Sydneshalvøyen øst, fra Engen til Florida* (1987)
- Gjesdal, Carl O. Gram (1982): *Byuniversitetet på berget. Flanerende ferd fra Florida til Dragefjellet*
- Lexau, Siri Skjold (2015): *Et universitetsområde for fremtiden – Nygårdshøyden i Bergen*. Nordlit 36/2015 pp. 143-164
- Madsen, Stephan Tschudi (1970): *Et jubileumsønske for Bergen. Nygårdshøyden i fortid og fremtid*
- Moe, Dagfinn (1999): *Claus F. Fasting (1746-1791), en europeer i norsk hagekunst*. Artikkel i boken *Historiske hager* (Moe/Salvesen/Øvstedal)
- Nedberg, Bjørn og Schei, Reidar: *En Oppmålig av Fastings Minde, 1944*
- Nordhagen, Per Jonas (2004): *På universitetets grunn. Nygårdshøydens arkitekturhistorie 1860-2000*
- Nøding, Aina: Claus Fasting (2018): *Dikter, journalist og opplysningspioner. Spartacus/SAP*
- Riksantikvaren: *NB! – Nasjonale kulturhistoriske bymiljøer*
- www.bergen.byarkiv.no/oppslagsverket/2008/01/22/rosenbergs-asyl/

Komplett byggesaksmappe fra Bergen byarkiv

LVP, Forskrift om fredning av Statens kulturhistoriske eiendommer, kapittel 9, Fredede eiendommer i landsverneplan for Kunnskapsdepartementet. Vedlegg 20

LINK TIL LYDIA, BYGG OG DRIFTSINFORMASJON MED TEGNINGER OG FOTO:

[//skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT\100 Struktur maler/Mappestruktur og forside\Forside\308\Bygg og driftsinformasjon 2016.htm](http://skuld.UiB.no/Prog/Lydia/Lydia/UiB/DOKUMENT\100 Struktur maler/Mappestruktur og forside\Forside\308\Bygg og driftsinformasjon 2016.htm)

UTGIVER UNIVERSITETET i BERGEN ved Eiendomsavdelingen (EIA)
TEKST / FAKTA Eva Røyrane EIA UiB / Åse Tveitnes EIA UiB / Aina Lille-Langøy b+b arkitekter / Hedda Fjermestad Aase b+b arkitekter
REDAKTØR Åse Tveitnes EIA UiB
WEBANSVARLIG Svein Bjarne Langvad EIA UiB
GRAFISK DESIGN UiB / Bente Ljones STAUT DESIGN
FOTO / ELEMENT UiB / Thomas Vindal Christensen EIA UiB / arkiv / Colourbox
TRYKK BODONI Miljømerket trykksak 2041 0699
BERGEN 2018

ISBN

978-82-93674-09-2 Fastings Minde – Haakon Shetelig's plass 11 Bygg 10256 / Kompleks 3378 Forvaltningsplan UiB 2018 (digital)

